

»Mladi za napredek Maribora 2020«

37. srečanje

SEVERNOAMERIŠKI INDIJANCI – DIVJAKI, MODRECI ALI PUSTNA MASKA?

Raziskovalno področje Sociologija

Raziskovalna naloga

Avtor: BOR KOŠIR
Mentor: DAMIJANA PO KAJ HORVAT
Šola: OŠ FRANCETA PREŠERNA MARIBOR
Število to k: 153/ 170

Maribor, februar 2020

Kazalo

POVZETEK	5
ZAHVALA	6
1. UVOD	7
2. SEVERNOAMERIŠKI INDIJANCI NEKOČ IN DANES	8
2.1 Usoda, filozofija, religija, etika in lastnosti Severnoameriških Indijancev	8
2.2. Indijanska plemena v ZDA in Kanadi pred prihodom, med prihodom in v vojnah z belci	13
2.2.1. Indijanci severovzhodnih gozdov	15
2.2.2. Indijanci jugovzhodnih gozdov	20
2.2.3. Prerijski Indijanci	24
2.2.4. Indijanci Velike kotline in gorskih planot	30
2.2.5. Indijanci jugozahoda ZDA	34
2.2.6. Kalifornijski Indijanci	38
2.2.7. Indijanci severozahodne obale ZDA in Kanade	41
2.2.8. Subarktični Indijanci	46
2.3. Severnoameriški Indijanci od prvih rezervatov do danes	50
3. UČNA URA Z NASLOVOM »SEVERNOAMERIŠKI INDIJANCI – DIVJAKI, MODRECI ALI PUSTNA MASKA?« (EMPIRIČNI DEL RAZISKOVALNE NALOGE)	53
4. REZULTATI	55
4.1. Pred predstavitevjo	55
4.2. Po predstavitvi	57
5. ZAKLJUČEK	60
6. DRUŽBENA ODGOVORNOST	61
7.1 Seznam knjižnih virov	62
7.2 Seznam spletnih virov	63
8. PRILOGA: UČNI LIST	66

Kazalo slik

Slika 1: Plemena Severnoameriških Indijancev	14
Slika 2: Dolge hiše	15
Slika 3: Vigvam.....	15
Slika 4: Očipvejski kij	16
Slika 5: Vampumski pas.....	16
Slika 6: Povhatan.....	17
Slika 7: Kralj Filip	17
Slika 8: Tekumze	17
Slika 9: Irokeški simbol.....	18
Slika 10: Irokeška moža	19
Slika 11: Obleganje utrjene irokeške vasi med Beaver Wars	19
Slika 12: Vas, obdana s palisadami	20
Slika 13: Čoktav Indijanci s pripomočki za njihovo igro, ki je danes znana kot Lacross	21
Slika 14: Mound v nekdanjem mestu Cahokia	21
Slika 15: Ples zelene koruze.....	22
Slika 16: Chickee	23
Slika 17: Okrašeni in pisano oblečeni Seminoli	23
Slika 18: Osceola	24
Slika 19: Indijanci lovijo bizone.....	25
Slika 20: Tipi.....	25
Slika 21: Suški tomahavk	26
Slika 22: Ples Sonca	26
Slika 23: Truplo na lesenem odru	27
Slika 24: Kamnolom Pipestone v Minesoti (ozemlje Zahodnih Dakotčanov), od koder so Indijanci dobili kamen za izdelovanje pip.....	27
Slika 25: Tatanka Jotanka	28
Slika 26: Tasunka Vitko.....	29
Slika 27: Mahpina Luta.....	29
Slika 28: Tipi.....	30
Slika 29: Vigvam.....	30
Slika 30: Šošonski bojevniki.....	31
Slika 31: Uti.....	31
Slika 32: Paiutska žena	32
Slika 33: Otrok iz plemena Nez Perce	32
Slika 34: Poglavar Joseph	33
Slika 35: Taos pueblo, v katerem še živijo Puebli	34
Slika 36: Hogan	35
Slika 37: Geronimo.....	35
Slika 38: Hopijka v značilnih hopijskih oblačilih in z njihovo značilno frizuro.....	36
Slika 39: Hopijska lončenina	36
Slika 40: Hopijska košara	36
Slika 41: Mesa Verde - ruševine vasi Starih Puebllov	37
Slika 42: Taiova v obliki lutke.....	37
Slika 43: Yuroška hiša	38

Slika 44: Vigvam iz plemena Chumash.....	38
Slika 45: Košara kalifornijskih Indijancev	39
Slika 46: Pomo Indijanka pri izdelovanju košare	40
Slika 47: Pomo plesalka pri obrednem plesu.....	41
Slika 48: Okrašena hiša plemena Tlingit, ki jo obdajajo totemi.....	42
Slika 49: Žena iz plemena Nakoaktok, ki je spoštovana in na visokem položaju, ter ima v hiši dober prostor	42
Slika 50: Obredna maska.....	43
Slika 51: Pleten pladenj.....	43
Slika 52: Okrašeno ogrinjalo	43
Slika 53: Totem	43
Slika 54: Ptica Gromovnica	44
Slika 55: Sisiutl	44
Slika 56: Indijanci Haida na bojnem pohodu	45
Slika 57: Indijanci Haida v obredni opravi	45
Slika 58: Vigvam.....	47
Slika 59: Tipi.....	47
Slika 60: Aljaška bivališča	47
Slika 61: Očipvejske krplice.....	47
Slika 62: Indijanska pasja vprega	48
Slika 63: Krijski ženski.....	49
Slika 64: Krijski moški	49
Slika 65: Plesalci Plesa duhov	51
Slika 66: Vojaki pred suškimi trupli	51
Slika 67: Vovoka.....	51
Slika 68: Indijanski rezervati v ZDA	52
Slika 69: Poseljenost Indijancev v Severni Ameriki	52

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom Severnoameriški Indijanci – divjaki, modreci ali pustna maska? sem predstavil Severnoameriške Indijance, njihovo kulturo, filozofijo, religijo in način življenja. Primerjal sem različne vire in opisal nekaj zgodovinskih dejstev, povezanih z osvajanjem Severne Amerike in genocidom nad Indijanci. Moje raziskovanje je v uvodnem delu temeljilo na proučevanju pisnih virov. V empiričnem delu raziskovalne naloge sem pripravil učno uro za sošolce. Na začetku učne ure sem ugotovil predznanje sošolcev o Severnoameriških Indijancih, po predstavitvi glavnih značilnosti njihovega načina življenja pa sem preveril, ali se je njihovo znanje spremenilo. Predstavitev so sošolci spremljali z zanimanjem, njihovo znanje pa se po predstavitvi ni bistveno spremenilo. Odnos do prvotnih prebivalcev posameznih celin je v veliki meri odvisno od zanimanja posameznika, zato je še toliko bolj pomembno, da spoznavamo kulturo različnih ljudstev in s tem vplivamo na odnos posameznika do sočloveka.

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujem svoji mentorici, ki mi je bila pripravljena pomagati narediti raziskovalno nalogo. Zahvaljujem se tudi svojemu bratu, očetu in predvsem mami, ki so me vzpodbujali in mi stali ob strani. Tudi svojim sošolcem se zahvaljujem za sodelovanje pri empiričnem delu moje naloge.

1. UVOD

V raziskovalni nalogi z naslovom Severnoameriški Indijanci – divjaki, modreci ali pustna maska? sem predstavil Severnoameriške Indijance, njihovo kulturo, filozofijo, religijo in način življenja.

O življenju Indijancev sem že pred pripravo raziskovalne naloge prebral veliko knjig, saj so me vedno zanimali in navduševali. Seznanil sem se z različnimi viri, ki so Indijance opisovali na zelo različne načine. Zelo velika razlika je, če bereš enciklopedijo ali delo, ki ga je napisal misijonar, obremenjen s predsodki o Indijancih. Spet je drugače, če bereš knjigo, ki jo je napisal Indijanec. Od prebranih knjig me je najbolj navdušila zbirka leposlovnih knjig z naslovom Sinovi velike medvedke. Avtorica je napisala zgodbo na osnovi resničnih dejstev, čeprav je dodala še nekaj oseb, da je bila vsebina bolj zanimiva. Pisateljica je nekaj časa živela v rezervatu z Indijanci, poslušala njihove zgodbe in tako spoznavala njihov odnos do narave in soljudi. Zanimivo je tudi delo z naslovom Kako naj vam prodamo modrino neba, saj v njem spoznavamo povezanost Indijancev z naravo, s katero so vedno živeli v sožitju.

V raziskovalni nalogi sem si zastavil naslednje cilje:

- primerjati različne vire o Severnoameriških Indijancih,
- opisati, kakšna je bila njihova morala, etika, filozofija, religija, kultura in primerjati njihove življenjske nazore z nazori belcev,
- opisati nekaj zgodovinskih dejstev, povezanih z osvajanjem Severne Amerike in genocidom nad Indijanci,
- ugotoviti, kakšne so posledice iztrebljanja, opijanja, pokristjanjevanja ter uničevanja njihovih kultur danes in v kakšnih življenjskih razmerah živijo danes,
- ugotoviti, kako pripadniki naše kulture poznamo Severnoameriške Indijance,
- izvesti učno uro za sošolce z namenom, da spoznajo življenje in usodo Severnoameriških Indijancev, obenem pa opozoriti na diskriminacijo nekaterih družbenih skupin s strani bele večine.

Moje raziskovalno delo je temeljito na proučevanju pisnih virov. Prebral sem veliko različnega gradiva o značilnostih Severnoameriških Indijancev. Posamezne vire sem primerjal med seboj. V empiričnem delu naloge sem pripravil učno uro za sošolce. Na začetku učne ure sem izvedel anketo, s katero sem preveril predznanje sošolcev o Severnoameriških Indijancih. Po predstavitvi glavnih značilnosti življenja Indijancev in njihove zgodovine so sošolci ponovno odgovorili na nekaj vprašanj. Zanimalo me je, ali je predstavitev dopolnila ali celo izboljšala njihovo znanje o Indijancih in predvsem, ali se je spremenil njihov odnos do njih. Njihove odgovore sem analiziral in vrednotil spremembo v znanju za začetku in ob koncu učne ure.

2. SEVERNOAMERIŠKI INDIJANCI NEKOČ IN DANES

2.1 Usoda, filozofija, religija, etika in lastnosti Severnoameriških Indijancev

Besedo Indijanec uporabljamo v različnih pomenih. Načeloma z njo označujemo predkolumbovske prebivalce ameriške celine. Vendar je to posplošen izraz, ki ne upošteva kulturne raznolikosti ljudstev, na katere se nanaša. Poleg tega pa je za nekatere ta izraz žaljiv in zaničljiv. Zato se pogosto uporabljajo izrazi ameriški domorodec, avtohtoni prebivalec Amerike ali ameriški staroselec. Jaz bom v svoji nalogi predstavil Severnoameriške Indijance v ZDA in Kanadi, brez Eskimov oz. Inuitov. Ta ljudstva pojmujejo kot posebno skupino, ločeno od Indijancev (Allen idr., 2012).

Beseda Indijanec je nastala, ker je bil raziskovalec Krištof Kolumb prepričan, da je prispel v Indijo – bil pa je na Karibih. Zato jih je poimenoval Indios. Ko je pristal na otoku San Salvador, so ga Indijanci ljudstva Taino (čeprav z velikim začudenjem) zelo lepo sprejeli. Bogato so ga obdarili in ga obravnavali kot gosta. Še Kolumb je o njih pisal kot o miroljubnih, milih, spodobnih in hvalevrednih. To pa še ni bil razlog, da jim ne bi vsiljeval svoje vere in navad, navsezadnje pa napravil popoln ali skoraj popoln genocid nad nekaterimi otoškimi plemeni (Brown, 1979).

Bartolome de Las Casas (1474-1566) je bil eden od zelo redkih belcev, ki je obsojal grozote, ki so jih Španci prizadejali nad indijanskimi ljudstvi na otokih Karibskega morja. 40 let je bil priča mučenju in iztrebljanju. »Med sabo so tekmovali, kdo z enim zamahom meča preseka človeka na dvoje, mu odrobi glavo ali iztrga drobovje iz telesa ... Če se je primerilo, da je kakšen kristjan, bodisi iz usmiljenja bodisi iz pohlepa po dobičku, ugrabil indijanskega otroka in ga vzel k sebi na konja, mu je prihajal drugi za hrbet in s sulico prebodel otroka. Ko se je ta še premetaval na tleh, je prihajal tretji in mu odsekal roke in noge. Videl sem, kako so jih žive sežigali, mesarili in mučili z na novo iztuhtanimi mučili. Teh sramotnih grozodejstev je toliko, da jih sploh ne morem popisati. Rečem pa le eno in o tem pričam pred Bogom in svojo vestjo, da niso Indijanci dali prav nobenega povoda, da niso zakrivili prav nobene krivde in niso nasprotovali kristjanom, nikdar zagrešili kakšnega hudodelstva, s katerim bi si zaslužili smrtno kazen.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 21, 22) Za največjo poslastico pa naj bi takrat veljale noseče ženske, ki so jim razparali trebuhe in z meči izsekali še nerojen plod (Okič, 1996).

Obdobje med koncem 15. in koncem 19. stoletja, je bilo v Ameriki brutalno – polno izkoriščanja, trpljenja, uničevanja, vsiljevanja, pobijanja, opijanjanja, rasizma, pohlepa, posiljevanja in še bi lahko naštevali. Belci so tako uničili kulture Inkov (Andi), Aztekov (Mehika), Irokezov (Velika jezera), Janomamijev (Amazonija), Puelčijev (pampe), Navahov (Arizona), Arapahov (prerija)... (Wikipedia, 1.12.2019). To je bil eden največjih ali pa celo največji genocid v zgodovini. Ni jim bilo mar za ameriške staroselce, mar jim je bilo za dobiček. Za zlato, srebro, zemljo, oblast, vpliv ... (na čemer še vedno temelji politika ZDA). Ob tem pa so se vendar

sklicevali na Boga – da le širijo krščansko vero in civilizacijo. Pravili so celo, da je to dobro za staroselce.

Proces uničevanja kultur je bil v Severni Ameriki bolj dolgotrajen, saj so imeli Francozi, zlasti pa Angleži in kasneje Američani, drugačno taktiko kot Španci in Portugalci. V Severni Ameriki je bilo več opijanjanja in povzročanja konfliktov in vojn med indijanskimi plemeni. Bili so bolj pretkani in prefinjeni. Belci so Indijancem prizadejali toliko krivic in toliko laži, da jih, kot sami pravijo, niso mogli niti prešteti. Najprej so se jim dobrikali, zraven pa jemali zemljo in jih pobijali. Glede nekaterih stvari so bili belci v Severni Ameriki v obdobju med 17. in 20 stoletjem manj brutalni kot npr. Španci v 15. in 16. stoletju. Pa vendar so na moralo popolnoma pozabili, saj je bil pohlep mnogo večji. General Jeffrey Amherst, leta 1732: »Pametno boste storili, če boste Indijance okužili z odejami, v katerih so ležali bolniki s kozami, pa tudi na vsak drug način, ki bo pripomogel, da iztrebimo to ogabno raso. Prav veselilo me bo, če se vam bo načrt, da jih polovite s psi, posrečil.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 42)

Življenje Indijancev je bilo še kako drugačno od našega. Seveda so imeli drugačne navade, hrano, umetnost itd., zelo pa so bili drugačni tudi po svoji filozofiji, etiki in veri. Tudi njihovo dožemanje, zavedanje ter mišljenje je bilo za belce še kako nenavadno. Indijanec je bil predvsem človek narave. Njegov način življenja je bil odvisen od nje. Živel je v sožitju z njo in jo spoštoval. Ni se imel za vrednejšega od drugih bitij. Ptica lahko leti – človek pa ne, riba živi v vodi – človek pa ne, medved ima gosto dlako – človek pa ne ... Človeku je pač dodeljeno, da lahko govori, je pametnejši, lahko izdeluje orodja ... Za Indijanca je narava sveta. Kamen, drevo, žival, slap, dež, strela – zanj je bilo vse sveto in vredno spoštovanja (Eastman, 2018). Narava je bila zanj življenjska sila in ga je navdajala z duhovno močjo, radostjo in pogumom (Okič, 1996). Zemlja je bila last vseh in nikogar. Zato so se Indijanci tudi zelo čudili prošnjam belcev, da jim prodajo zemljo. Tako se je npr. spraševal poglavar Seattle iz plemena Skvomiš: »Kako se da kupiti ali prodati nebo in toploto zemlje? Kaj takega je nam čisto tuje. Svežina zraka in bistrina vode nista v naši lasti, kako ju boste tedaj kupili? Vsaka ped te zemlje, vsako zrnce peska na rečnem bregu, vsaka meglica sredi temnega gozda, vsaka majhna žuželka je sveta v mislih in življenju mojega ljudstva. Sokovi v drevesih so prežeti s spomini na rdečega človeka« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 7).

Religija Indijancev je dokaj podobna pri vseh plemenih. Častili so Zemljo in Sonce. Zemlja je bila njihova mati, Sonce pa oče. In skupaj ustvarjata življenje. Takšno mišljenje lahko opazimo tudi v besedah verjetno najbolj znanega indijanskega poglavarja Tatanke Jotanke ali Sedečega bika iz velikega plemena Su: »Bratje, glejte, pomlad je prišla. Zemlja je sprejela Sonce v objem in kmalu bomo videli sadove njune ljubezni!« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 43)

Nekateri so verovali tudi v Vakan Tanko, kar se prevaja v Veliki duh ali Velika skrivnost. To je dakotski izraz, podobna pa je tudi beseda Manitu, kar je algonkinski izraz in Orenda, kar pa je irokeški izraz (Wikipedia, 14.12.2019). To je nekakšna najvišja sila in največja skrivnost, ki je nevidna in vseprisotna. »Od samih začetkov je bil odnos ameriškega Indijanca do Večnosti, do Velikega Misterija, ki nas obdaja in prežema, enostaven in hkrati vzvišen. Zanj je bilo to nekaj najvišjega, nekaj, kar človeka izpolnjuje z največjim veseljem in radostjo, ki sta možna v tem

življenju. Čaščenje Velikega Misterija je potekalo v tišini, v osami, in je bilo osvobojeno vsake usmerjenosti nase. Potekalo je v tišini, ker nobena beseda nima zadostne moči in je nujno pomanjkljiva; zato so se duše mojih prednikov dvigovale proti Bogu v čaščenju brez besed. Potekalo je v osami, ker so verovali, da nam je On bližji, kadar smo sami, in zato ni bilo nobenih svečnikov, ki bi morali posredovati med človekom in njegovim stvariteljem. Nihče ni smel drugemu zapovedati, ga spovedovati ali kakorkoli vpletati v njegovo religiozno življenje. Za nas so bili vsi ljudje ustvarjeni kot božji sinovi, zato so stali pokončno, zavedajoč se svojih korenin« (Eastman, 2018, str. 17, 18) »Indijanci ne govorijo¹ o začetku kot kristjani. O začetku ne vedo nič, pa tudi ne pravijo, da bo prišel konec. Veliki Duh je. Indijanci tudi ne pravijo, da obstaja pekel. Kaj takega si niti zamisliti ne morejo. Živeti morajo po naravnih zakonih. Če tega ne počno, škodijo sami sebi, in to je edina kazen, ki obstaja. Pokažejo na Rimsko cesto, ki gre prek neba in kjer ena veja vodi v prazno. Če človek ne živi po naravnih zakonih, zavije na to vejo in konča v praznem.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 137) Tako je povedal Čejen Alfred Wilson. Vakan Tanke ne moremo primerjati z evropskim pojmovanjem boga. Za razliko od krščanskega Boga nima oblike in spola ter je vsepovsod. Kot pravi Charles Alexander Eastman, bi bilo za Indijanca bogoskrunsko narediti katedralo ali kakršenkoli objekt Zanj, s komer se lahko srečaš v gozdu, preriji, gorah ... (Eastman, 2018). So pa Indijanci verjeli tudi v različne manjše duhove in polbogove.

Z Velikim duhom so se Indijanci povezali skozi meditacije, poste, s plesi in glasbo, ki sta bila prisotna ob posebnih obredih. Veliko so se postili (s tem so se tudi urili v vzdržljivosti). Nekateri so s takim postom, dolgim nekaj dni, brez vode in hrane, dobili tudi ime. Takrat dobijo videnje in iz njega svoje ime (Welskopf - Henrich, 1976a). Dobivanje imen je pri Indijancih različno. Lahko ga dobijo od svojih staršev, ob posebnem dejanju ali lastnosti in ob videnju. Skozi življenje imajo lahko več imen in v otroštvu tudi vzdevkov.

Ceremonija kajenja pipe je bila znana pri večini plemen. Vsak bojevnik je imel svojo pipo in vrečko tobaka, a za sklepanje miru ali pri pomembnih posvetovanjih in kasneje sklepanju pogodb se je uporabljala posebna pipa (Eastman, 2018). Navadno so bile kamnite. Zanimivo je, da je zelo veliko plemen na različnih koncih ZDA uporabljalo za izdelavo pip kamen, ki je imenovan pipestone in bi ga naj pridobivali v rudniku v Minnesoti (Okič, 1996). Kadili so tobak in druga kadila npr. lubje rdeče vrbe (Eastman, 2018). Indijanec je izpihnil dim na vzhod, zahod, sever, jug, proti nebu in proti zemlji. Verjeli so, da je dim dih Velikega duha in tišina njegov glas (zato niso veliko govorili in so v tišini uživali) (Ljudstva sveta, 1980). Obred, ki je značilen za večino plemen, je tudi parna kopel, s katero je pri nekaterih plemenih povezano tudi stvarstvo prvega človeka. Za Indijance je bilo sveto število štiri (Eastman, 2018).

Smrt za Indijanca ni bila nič posebnega. Ni se je bal in pričakal jo je mirno. Verjeli so, da bo umrl ostal na svetu in sicer v obliki duha prežetega z naravo, čeprav so ob prihodu belega človeka imeli tudi svojo podobo nebes (Baraga, 1970). Žaljujoči so si ob smrti njim bližnjega

¹ Morda njegovo pleme res ne, a načeloma imajo tudi Indijanci mitologijo o nastanku sveta in življenja na njem.

razpustili lase, si počrnili obraz in včasih, ob zelo veliki žalosti, so si odrezali prst. Žalovali so tudi več dni (Eastman, 2018).

Svoje izročilo so prenašali skozi bajke, pravljice in pesmi, s katerimi so učili otroke o tem, kako se naj obnašajo in o njihovi religiji ter prednikih njihovega plemena. V teh pravljicah so pogosto živali in ljudje, včasih s posebnimi močmi. Zanimivo je tudi, da ima veliko plemen svojo zgodbo o vesoljnem potopu in seveda tudi o nastanku sveta, ljudi in živali (Eastman, 2018).

O tem, da so belci zelo izkrivili indijanske običaje, ni dvoma in o tem, da so vse bolj začeli dobivati krščanski pridih, tudi ne. Indijanec Charles Eastman pa pravi tudi, da so postali indijanski običaji ob stiku z belci vse bolj kruti in samodokazovalni.

Plemena so imela vrače in redkeje tudi vračarke. Ti so bili zelo spoštovani, saj so lahko napovedovali prihodnost in prosili Velikega duha za uspešen lov. Indijanska medicina je bila zelo povezana religijo – verjeli so, da se je v bolnika naselil zloben duh, ki ga je treba izgnati. To so vrači delali z bobnanjem in petjem, plesanjem in zaklinjanjem. Zdravilno pa pomaga tudi parna kopel. Indijanci so poznali tudi učinke mnogih rastlin, iz katerih so delali npr. čaje. Včasih so imeli Indijanci posebna videnja in druge nenavadne sposobnosti, npr. prerokovanje. Tako bi naj tudi napovedali prihod belega človeka. So pa v poznejših časih vrači začeli vse bolj manipulirati, zahtevati plačilo in si izmišljevati (Eastman, 2018).

Za zdaj izgleda, kot da so bili Severnoameriški Indijanci popolni. No, ni bilo čisto tako. V nekaterih stvareh so bili zelo kruti. Podjarmjali so si druga plemena (Steuben, 1970). Bili so odlični mučitelji – ujetnike so žive sežigali, jih tolkli s palicami in jih mučili na druge načine (Baraga, 1970). Zato so bili tudi izredno vzdržljivi in so se v trdoživosti in mučenju samega sebe urili že od malega (Welskopf - Henrich, 1976a). Tistega, ki je ob mučenju pel pesem smrti in ni kričal, so zelo spoštovali. Za njih je bil pogum ena od pomembnejših lastnosti. Strah so zaničevali – za njih je bila beseda strahopetec najhujša žaljivka (Welskopf – Henrich, 1976b). Bojevanje je bilo pri večini Indijancev nekaj samoumevnega. Večinoma je šlo za bojne pohode (dokazovanje poguma, bojne spretnosti, maščevanje), redkeje pa širjenje lovišč. Indijanci so bili zelo maščevalni. Smrt pripadnika nekega plemena je bila maščevana – tako se je lahko ubijanje nadaljevalo v nedogled (Baraga, 1970). Znani so bili tudi po skalpiranju (ki se je ob prihodu belcev zelo povečalo) (Brown, 1979).

Lastnosti, ki bi večinoma opisale Indijance, so pogum (ena od najpomembnejših vrednot pri moških in ženskah), gostoljubnost (o tem so pričali celo belci), strpnost (tudi do običajev belcev), potrpežljivost (njihova posvetovanja so bila lahko zelo dolga, včasih so npr. na lovu čakali več dni), častihlepnost (dokazovanje poguma – ubijanje sovražnikov, na lovu), bojevitost (vojne, boji med posamezniki), zadržanost (odlično so skrivali čustva, ki jih ponavadi niso hoteli pokazati), skrbnost (za vse v klanu je bilo poskrbljeno), mirnost (redko so imeli izpade čustev, pogovarjali so se povsem mirno), sočutje (tudi do belcev), tišina (niso veliko govorili), krutost (mučenja, vojne), ponos (bili so zelo častni), vzdržljivost (svoja telesa so trenirali do skrajnosti), trdoživost (mučenja) in modrost (religija, filozofija).

Kakšni so bili Indijanci, lahko prepoznamo tudi iz tega, kar so sami povedali. Tukaj je nekaj govorov Severnoameriških Indijancev. »S katero vrsto stvarstva ste si v rodu? Evropejci, ki jih je treba prisiliti, da delajo dobro, in ki se zla ogibajo le iz strahu pred kaznijo.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 25) Tako je Huron Adario vprašal nekega belca. Ali pa poglavar plemena Mikmak: »Vedi, brat, enkrat za vselej, zdaj ti bom odprl svoje srce: ni ga Indijanca, ki se ne bi imel za neskončno srečnejšega in mogočnejšega od Francozov.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 31) To pa zato, ker je bil Indijanec – človek narave svoboden in neodvisen. Tudi poglavar Stoječi medved je govoril o svobodi in sicer indijanskih otrok: »Dakotski otroci so v igri, posamez ali v grućah, po dolgem in počez prehodili vso deŹelo. Odraščali so brez občutka omejitve ali ujetosti. Njihove sposobnosti so se privajale prostoru in razdaljam, jasnemu ali viharnemu nebu, svobodi v polnem pomenu. Narava je bila resnićnost in ne le nekaj, o čemer govoriš v nejasnem zavedanju. In bili so popolnoma varni. Nobenih nevarnosti ni bilo, ki dandanes na videz preŹe v otroštvu. Spominjam se dni – celih dni – ko smo se potikali čez planjave, gričevje, ob rekah navzdol ali navzgor, ne da bi se česarkoli bali. Ne spominjam se, da bi kdaj slišal, da bi indijanskega otroka ranila ali požrla divja Źival.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 61)

Severnoameriške Indijance sta občudovala celo Karl Marx in Friederich Engels. Pravila sta, kako čudovito ureditev imajo – brez plemstva, brez ječ in policajev, brez reveŹev, zemlja je last plemena ... (Burgar F. in Burgar M. K., 1990) In kot je povedal poglavar Joseph, zemlja še zdaleč ni njegova. »Nikdar nisem rekel, da je zemlja moja in da lahko z njo delam, kar hočem. Pravico do lastnine zemlje ima tisti, ki jo je ustvaril. Jaz imam pravico Źiveti na svoji zemlji, vam pa puščam pravico, da Źivate na svoji.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 40)

Tatanka Jotanka (Sedeči bik) je tako opisal belce: »Čudno je, kako jih Źene obdelovat zemljo, obsedeni so z ljubeznijo do lastnine. Ti ljudje so napravili mnoga pravila, ki jih bogati lahko kršijo, revni pa ne. Od revnih in šibkih jemljejo dajatve, da bi podpirali bogate, ki vladajo. Trdijo, da je naša mati, Zemlja, njihova, in z ograjami preganjajo sosede; kazijo jo s svojimi poslopji in odpadki.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 43) In pa njegove znane besede: »To ljudstvo je kot pomladanski hudournik, ko prestopi bregove in ugonobi vse, kar mu je napoti.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 43)

Sagojevata ali Rdeča Suknja je bil znan govorec iz plemena Seneka. Tukaj je govoril o krščanski veri. »Brat. Praviš, da je le ena pot v čaščanju in sluŹenju Velikemu duhu. Če je le ena vera, čemu ste vi, beli ljudje, o njej tako različnih mnenj? Zakaj se vsi ne strinjate, saj znate vsi brati knjigo? Brat. Mi teh reči ne razumemo. Pripovedujete nam, da je bila vaša vera dana vašim prednikom in da je prehajala od očeta na sina. Tudi mi imamo vero, ki je bila dana našim prednikom, in ti so jo predali nam, svojim otrokom. Mi častimo na ta naćin. Naša vera nas ući, naj bomo hvaleŹni za vse, kar prejmemo; naj ljubimo drug drugega in naj bomo sloŹni. Mi se o veri nikdar ne prepiramo. Brat. Vse nas je naredil Veliki duh, toda med svojimi belimi in rdećimi otroci je naredil velik razloček. Dal nam je različno barvo koŹe in različne Źege. Vam je dal umetnost pisanja. Nam zanjo ni odprl oći. Vemo, da je tako. Če je naredil med nami tolikšen razloček v drugih rećeh, čemu ne bi sklepali, da nam je dal različno vero, pać po našem

umevanju? Veliki duh dela vselej prav. Ve, kaj je za njegove otroke najboljše; mi smo zadovoljni.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 47)

Iz teh in še drugih besed lahko vidimo kako duhovno zrel je bil Indijanec v primerjavi z belcem, ki uničuje vse – rastline, živali, razne ljudi, ki se ne strinjajo z njimi in niso kot oni, ter navsezadnje, pogosto tudi sebe.

2.2. Indijanska plemena v ZDA in Kanadi pred prihodom, med prihodom in v vojnah z belci

V nadaljevanju bom predstavil nekaj geografsko in kulturno različnih območij ter indijanskih plemen (ki jih je ogromno) z namenom prikazati, kako so bila ljudstva znotraj večje skupine Severnoameriških Indijancev različna v svojih kulturah. To kaže, da je naše posplošeno pojmovanje Indijancev kot skupine z določenimi značilnostmi neustrezno. Jaz bom indijanska plemena na območju ZDA in Kanade predstavil po geografskih območjih: severovzhodnih gozdov, jugovzhodnih gozdov, prerije, Velike kotline in gorskih planot, jugozahoda ZDA, Kalifornije, severozahodne obale ZDA in Kanade ter subarktičnih območij Severne Amerike.

Slika 1: Plemena Severnoameričkih Indijancev

Vir: <https://www.pinterest.com/pin/223913412696769869/>, 21.10.2019

2.2.1. Indijanci severovzhodnih gozdov

To je območje gozdov in številnih močvirij, jezer in rek. Bilo je domovanje zelo veliko plemen: Irokezov, Huronov, Otav in Očipvejcev na območjih Velikih jezer, Vampanogov, Pekvotov, Delavarov in Povhatanov na obali ter Šonijev in Miamijev ob različnih rekah.

Bili so lovci in nabiralci, veliko jih je gojilo tudi koruzo in nekateri tobak, kar je bila sveta in zelo iskana rastlina. Lovili so predvsem divjad, pa tudi medvede in manjše živali, npr. bobre. Pogosto so lovili ribe, še posebej plemena na območju Velikih jezer in ob obali Atlantika. Nekateri so znani tudi po nabiranju divjega riža in javorjevega sirupa (Baraga, 1970). Bili so stalno naseljeni.

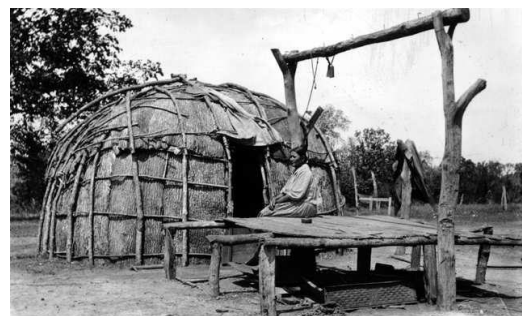
Nekateri so živeli v dolgih hišah. To so dolge in sorazmerno velike hiše, narejene iz lesenih debel in prekrte z lubjem. Streha je polkrožne oblike. Imele so dimne odprtine, saj so v domovih imeli ogenj. V njih je živelo pet do šest družin, če pa je dom postal prenatrpan, so ga preprosto podaljšali. Bolj na severu, kjer so bili npr. Očipvejci in Otave, so živeli v domovih, imenovanih vigvami. Ti so manjši, tudi z lesenim ogrodjem in prekriti z lubjem ali živalskimi kožami (Ferfila, 2013).

Slika 3: Dolge hiše

Vir:

<https://sites.google.com/site/indiansofthewoodlands/to-dos>, 28.12.2019

Slika 2: Vigvam

Vir:

<https://www.pinterest.com/pin/272045633711495915/>, 28.12.2019

Veliko so se bojevali. Šlo je predvsem za maščevanja, ki so se lahko nadaljevala v nedogled. Včasih so se bojevali tudi za večja lovišča. Zgodilo se je tudi, da so uničili cela plemena. Uporabljali so loke in puščice, pa tudi kije, ki so posebej značilni za to območje. Če so dobili ujetnike, so bili zelo veseli. Mučili so jih na ogromno bolečih načinov, a če je tisti, ki so ga mučili, uspešno prestal mučenje in ni kričal, je včasih lahko postal celo del plemena, ponavadi pa so ga usmrtili. Zato so se trdoživosti in vzdržljivosti učili že od otroštva.

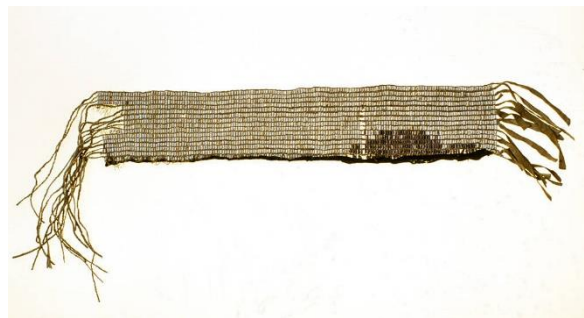

Slika 4: Očipvejski kij

Vir: <https://collections.mnhs.org/ojibwe/10004609>, 28.12.2019

Imeli so matrilinealni² sistem. Ženske so imele v lasti domove in imele so tudi pomembno vlogo v odločanju. Mati klana, ki je bila najbolj spoštovana in najmodrejša ženska, je odločala o usodi ujetnikov in dajala nasvete poglavarju, ki je bil vedno moški (Ferfila, 2013). Ženske so skrbele za otroke, obdelovale so polja in izdelovale oblačila. Moški so bili lovci in bojvniki.

Za Indijance SV gozdov je značilen tudi vampum. To so školjke na vrvcu, ki so jih uporabljali kot plačilno sredstvo.

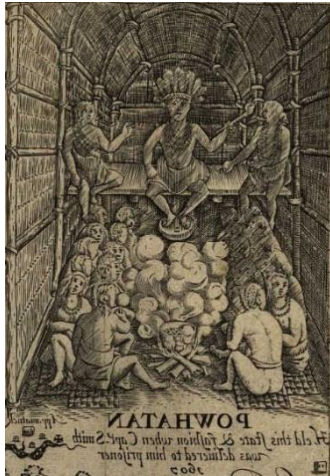

Slika 5: Vampumski pas

Vir: <https://dp.la/primary-source-sets/dutch-new-netherland/sources/1344>, 28.12.2019

Ko so belci v 16. in predvsem 17. stoletju prišli v Severno Ameriko, so jih lepo sprejeli. Dali so jim hrano in jih naučili, kako preživeti. Angleži so jih prosili za zemljo in so jo dobili. Hoteli so je kupiti več in Indijanci so jim ustregli, čeprav so se čudili navadam belcev, kot je kupovanje zemlje (Brown, 1797). A niso dolgo živeli v miru. Belci so jih začeli pobijati in opijanjati. Takrat je v Virginiji vladal Povhatan, ki je bil strah in trepet vseh Indijancev. Vladal je konfederaciji plemen, ki so jo belci prav tako imenovali Povhatan. Imel naj bi ogromno žen in vsi so mu stregli. Boril se je z Angleži, a na koncu je le izgubil. Enako je bilo tudi s poglavarjem, ki so ga Angleži klicali Kralj Filip. Tudi on se je dolgo in pogumno boril z belci (Baraga, 1970). Le ti pa so se širili vedno bolj na zahod...

² Sistem, ki določa potomstvo po materini strani.

Slika 6: Povhatan

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Powhatan>, 28.12.2019

Slika 7: Kralj Filip

Vir: <https://www.heritage-history.com/index.php?c=resources&=char-dir&f=philip2>, 28.12.2019

Eden najznamenitejših indijanskih poglavarjev je Tekumze, iz plemena Šoni, ki je bilo bolj v notranjosti dežele. Skozi svoje življenje je začel sovražiti belce. Kot prvo se je imel za avtohtonega prebivalca Amerike in kot drugo Indijanca Šoni. Njegov cilj je bil ali odgnati vse belce iz dežele, ker je bilo to praktično nemogoče je hotel ustanoviti indijansko državo. Hodil je k različnim plemenom, tudi tistim na jugovzhodu ZDA in jim prigovarjal, naj se mu pridružijo v boju proti belcem (Tecumseh: The Native American Resistance, videoposnetek, 28.12.2019). Na koncu se je pridružil Angležem v vojni proti Američanom in leta 1813 umrl v bitki (Tecumseh and the War of 1812, videoposnetek, 28.12.2019).

Slika 8: Tekumze

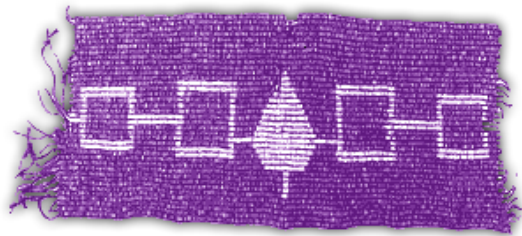
Vir: <http://www.militaryheritage.com/musket29.htm>, 28.12.2019

Verjeli so v neko vrhovno božanstvo. Imenovali so ga Manitu (algonkinsko) ali Orenda (irokeško). Naravo so spoštovali in imeli veliko zgodb o elementih v njej.

2.2.1.1. Irokezi

Irokezi so bili včasih zelo močna konfederacija. Sestavljali so jo Mohavki, Onondagi, Oneidi, Kajugi in Seneki, kasneje so se jim pridružili še Tuskaori. Najprej so živeli ob Ontarijskem jezeru, potem pa so se močno razširili na vse smeri (Wikipedia, 29.12.2019).

Prvih pet plemen (Tuskaori so izjema) se je dolgo na vso moč borilo med sabo. Miru zelo dolgo ni bilo. Mirovnik ali Deganawida je svojo idejo o miru med plemeni povedal Hiawathi (Native American First Nation, videoposnetek, 29.12.2019). Skupaj z žensko Jigonhasee so hodili od plemena do plemena in govorili o prednostih miru. Tako je nastala Irokeška konfederacija. Ne ve se točno kdaj se je to zgodilo, nekateri pravijo, da okoli leta 1450, nekateri, pa da že leta 1142, ko je bil sončev mrk, a je prva možnost bolj v veljavi (Wikipedia, 29.12.2019).

Slika 9: Irokeški simbol

Vir: <https://iroquoisnationals.org/the-iroquois/the-iroquois-flag/>, 29.12.2019

Irokeška konfederacija je delovala zelo demokratično in so jo občudovali tudi nekateri belci (npr. Benjamin Franklin).

Gojili so koruzo in živeli v stalno naseljenih vaseh. Za njih so značilne dolge hiše. Lovili so divjad, medvede, bobre in orle za peresa, ki so jih lahko nosili le pogumni bojevniki.

Imeli so matrilinearni sistem in ženske so imele zelo pomembno vlogo (Wikipedia, 29.12.2019). Mati klana je bila skupno s poglavarjem in vračem navadno najuglednejša v plemenu.

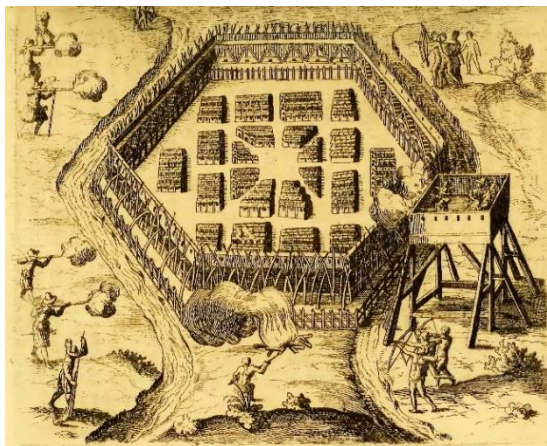
Irokezi so znani tudi po frizuri, ki je značilna za njih in so jo po njih tudi poimenovali (irokeza).

Slika 10: Irokeška moža

Vir: <https://hubpages.com/education/The-Iroquois-Indians-a-short-introduction-of-the-People-of-the-Longhouse>, 29.12.2019

Irokezi so do 18. stoletja nadzorovali zelo veliko območje okoli Velikih jezer, ob reki Sveti Lovrenc, pa tudi bolj na jugu (Wikipedia, 29.12.2019). Podjarmili so si šibkejša plemena in bili strah in trepet tako Indijancev kot tudi belcev (Steuben, 1970). Zaradi svoje moči so bili dolgo neodvisni od belcev, s trgovino s krznom pa so dobivali strelno orožje, ki so ga uporabljali v bojih. Bili so zavezniki Angležev, torej tudi sovražniki proti Francozom. V Irokeških vojnah ali The Beaver Wars, ki so bile že v 17. Stoletju, so bili na strani Angležev in so se vojskovali s Francozoi, Huroni, Algonkiini, Otavami in drugimi indijanskimi plemeni.

Slika 11: Obleganje utrjene irokeške vasi med Beaver Wars

Vir: https://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:An_Iroquois_Fort.png, 29.12.2019

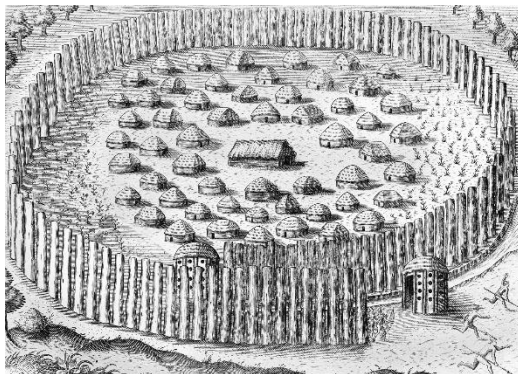
Irokezi imajo svojo zgodbo o stvarjenju. Po njihovem naj bi ljudje najprej živeli na nebu. Pod nebom je bil ves svet voda, kjer so plavale živali. Na nebu je bilo nebeško drevo. Žena poglavarja nebeškega sveta, ki je bila noseča, je neke noči imela čudne sanje, v katerih so to drevo izruvali. In to so morali potem tudi narediti. Veliko močnih mladeničev je poskusilo, a je

uspelo le poglavarju. Ko je bilo drevo izkoreninjeno, je nastala luknja. Žena poglavarja je pogledala v luknjo, izgubila ravnotežje in padla. Ko so jo videle živali, so ji pomagale. Potapljale so se v vodo, da bi zemljo prinesle nad gladino in bi žena lahko stopila. Živali so poskušale in poskušale. Na koncu je nekemu le uspelo, da je prijel pest zemlje. Kot mu je naročila želva, ji je dal zemljo na njen oklep. Tedaj se je začela zemlja širiti. Tako je nastala zemlja. Čez nekaj časa je ženska rodila hčerko Tekawerahkwo, ki je postala lepa deklica. Bitje imenovano Zahodni veter se je zaljubilo vanjo in imela sta otroka dvojčka. Eden je bil dober, drugi pa slab. Tekawerahkwa je nekega dne postala Luna na nočnem nebu. Iz njenega telesa so nastale tri sestre – kuruza, fižol in buče. Njen dober sin je ustvarjal gore, reke, rastline in učil ptice peti, slab sin pa je delal brzice, tornade in strupene rastline. Sprla sta se in se dolgo bojevala, a na koncu je zmagal dober, slab pa je odšel v podzemlje (native-languages.org, 29.12.2019).

2.2.2. Indijanci jugovzhodnih gozdov

Med Indijance JV gozdov štejemo Krike, Čerokije, Seminole, Čoktave in še nekaj drugih plemen. V veliko stvareh so bili podobni Indijancem SZ gozdov. Narava okoli njih so bili predvsem gozdovi, tudi subtropski in močvirja. Živel so tudi ob Misisipiju.

Podnebje je tukaj za kmetovanje odlično, saj je veliko sonca in dežja. Pridelujejo predvsem kurozo, kar je njihova glavna prehrana, pa tudi buče in sveto rastlino tobak. So pa seveda lovili tudi živali – divjad, medvede, purane, aligatorje, želve in ribe (Britanica, 27.12.2019). Bili so stalno naseljeni in živeli so v različnih domovih, ki včasih niti niso bili zaprti.

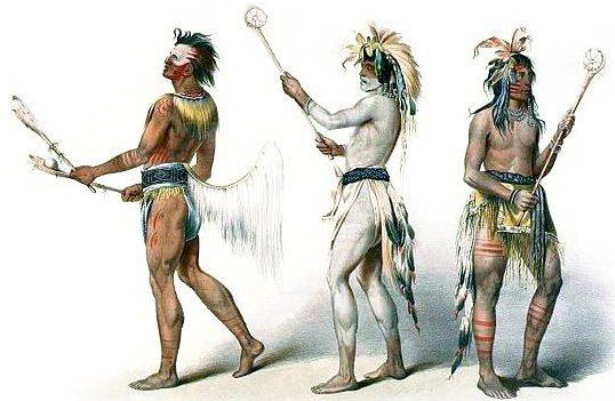
Slika 12: Vas, obdana s palisadami

Vir: <https://www.britannica.com/topic/Southeast-Indian/Settlement-patterns-and-housing>, 27.12.2019

Imeli so matrilinealni sistem, a so kot pri vseh Severnoameriških Indijancih vladali moški. Pomembna je bila tudi mati klana (podobno kot v severnejših gozdovih). Nekatera plemena so imela tudi razčlenjeno družbo – poglavar je imel več pravic, a ne pri vseh plemenih (Britanica, 27.12.2019).

Tako kot večina plemen so se tudi oni, med sabo bojevali in sicer z loki in puščicami, kopji, kiji in tomahavki.

Oblačili so se zelo pisano, a so bili pogosto skoraj povsem goli (Steuben, 1970).

Slika 13: Čoktav Indijanci s pripomočki za njihovo igro, ki je danes znana kot Lacross

Vir: <https://www.warpaths2peacepipes.com/indian-tribes/choctaw-tribe.htm>, 27.12.2019

Veliko plemen JV gozdov je potomcev Misisipske kulture, ki je cvetela približno od leta 800 – 1600. Imeli so kar zelo razčlenjeno družbo. Bili so poljedelci, so pa tudi trgovali. Najbolj znani so po moundih ali piramidah iz zemlje, ki so ponavadi pravokotne oblike. Največje mesto, ki je bilo najbrž tudi versko središče, je bilo Cahokia (Wikipedia, 27.12.2019).

Slika 14: Mound v nekdanjem mestu Cahokia

Vir: <https://www.ancient.eu/cahokia/>, 27.12.2019

Indijanci JV ZDA so bili zatirani že s strani Špancev, kasneje pa še od Francozov in Američanov. Med drugim so zanje lovili pobegle črnske sužnje v zameno za puške in alkohol.

Američani so petim plemenom (Kriji, Čoktavi, Čerokiji, Čičkasavi in Seminoli) nadeli ime Pet civiliziranih plemen, to pa zato, ker so hitro sprejeli krščanstvo, trgovali z belci, se poročali z njimi, bili pismeni in prakticirali suženjstvo – torej stvari, ki so jih počeli belci in hoteli, da jih še druga ljudstva (Wikipedia, 27.12.2019).

Pot solz je bilo tragično izseljevanje vseh Petih civiliziranih plemen vključno z veliko črnskimi sužnji. Največji vzrok za izseljevanje je bilo odkritje zlata v Georgiji. Preseljevali so jih v rezervat v Oklahomi. Približno ena tretjina Čerokijev je na poti umrla. Nekateri so se upirali, npr. Seminoli, ki so se v floridskih močvirjih še dolgo pogumno bojevali z Američani (Wikipedia, 27.12.2019).

Kot vsa plemena, so tudi tukaj verjeli v več duhov, ki so prežeti v naravi, a njihovo vrhovno božanstvo bi naj bilo povezano s Soncem in ognjem. Vrača so imeli pomembno vlogo. Poznali so tudi veliko zdravilnih rastlin. Največ bolezni so pripisovali posledicam nepravilnega lova. Tako so se obvarovali z rastlinami, ki so jih imeli za orožje proti živalskim duhovom, ki so povzročali bolezni. Kot večina Indijancev so verjeli, da je duša umrlega še vedno z njimi in prežeta z naravo (Britanica, 27.12.2019).

Tako kot večina plemen so tudi ti Indijanci uporabljali, pa tudi gojili tobak, ki jim je bil sveta rastlina. Ob posebnih priložnostih so uporabljali tudi črno pijačo, kar je ime za več napitkov. Uporabljali so jih kot čiščenje duše (Wikipedia, 27.12.2019).

Verjetno največja slovesnost pri nekaj Indijancih JV gozdov je bil Ples zelene koruze. Pri njem se je zbralo veliko članov plemena in praznovalo začetek zorenja koruze. Ples je bil enkrat na leto in je trajal štiri dni. Vključeval je več dejavnosti (nekatero so bile določene moškimi, nekatere pa ženskimi) (Wikipedia, 27.12.2019).

Slika 15: Ples zelene koruze

Vir: <https://www.tattoo.com/blog/early-american-tattooing-natives/>, 27.12.2019

2.2.2.1. Seminoli

Seminoli so zelo podobni Krikom, to pa zato, ker so spadali k njim, v 18. stoletju pa postali samostojno pleme na Floridi. Nastali so predvsem iz severnejših plemen, ki so se umikala pred belci in nenazadnje tudi iz veliko črnkih sužnjev, ki so pobegnili pred belci.

Ti so lahko postali enakopravni člani plemena in se poročali v plemenu, lovili in gojili z njimi, ter se skupaj bojevali proti belcem. Seminoli so znani kot hrabri in pogumni bojovníki floridskih močvirij.

Seminoli so znani po domovih, ki se imenujejo chickee. To so kar preprosta, a vseeno praktična bivališča. So odprti in narejeni iz cipresovega lesa in na vrhu palmovih listov (Seminole Tribe of Florida, 27. 12. 2019).

Slika 16: Chickee

Vir: <https://www.warpaths2peacepipes.com/native-american-houses/chickee.htm>, 27.12.2019

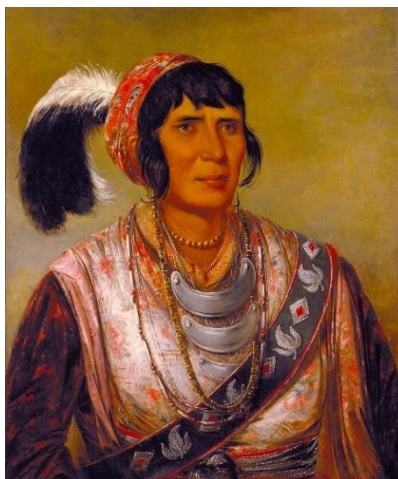
Kot vsi Indijanci JV gozdov, so se tudi Seminoli oblačili zelo barvno in nosili veliko nakita in okrasja.

Slika 17: Okrašeni in pisano oblečeni Seminoli

Vir: <http://spmoh.com/explore/exhibits/seminole-people-of-florida/>, 27.12.2019

V svoja plemena so torej sprejemali črnce, kar je jezilo Špance, ki so Indijancem zaradi boleznih prizadejali ogromno izgub. Pa vendar so še dolgo skupaj trgovali. V začetku 19. stoletja pa so na ozemlje Floride začeli prodirati Američani in začeli Prvo seminolsko vojno. Več let so se borili, a Američani so bili seveda močnejši. Hoteli so jih spraviti v rezervat v Oklahomi, a temu je sledil močan odpor. Seminoli so s svojo gverilsko taktiko v okolju, ki so ga dobro poznali, belcem prizadejali veliko izgub. Na čelu je bil poglavar Osceola, ki je bil mešanec med Kriji in belci. Bil je tudi dober govorec. Seminoli so bili na koncu pobiti in Osceola tudi. To je bila Druga seminolska vojna. Bila je tudi Tretja seminolska vojna, ki je bila spet posledica osvajanja njihovega ozemlja (Wikipedia, 27.12.2019). A na koncu so zmagali seveda belci in tako kot druga štiri plemena, jih je večina šla po Poti solz. Nekaj Seminolov, pa je le ostalo na Floridi, globoko v močvirjih in subtropskem gozdu (Wikipedia, 27.12.2019).

Slika 18: Osceola

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Osceola>, 27.12.2019

Seminoli so verjeli v vrhovno božanstvo, ki je tudi stvarnik. Znan je kot Breathmaker in pomeni nekoga, ki diha. Ljudi je naredil iz blata³. Ustvaril je tudi Rimsko cesto. Seminoli verjamejo, da gre dober človek po njej (podobno kot nebesa), slab pa ne more priti naprej (indigeneouspeople.net, 27.12.2019). Morda so tako razmišljali še pred vplivom krščanstva, morda pa šele kasneje.

Po mnenju Seminolov so prvi ljudje na svet prišli iz podzemlja. Vse je bilo urejeno in ciklično. Ni bilo vojn in pohlepa. Spoznali so razna bitja, ki so bila ustvarjena pred njimi. Kot je bilo živalim naročeno, so učile ljudi, kako živeti in jih vodile na njihovi poti. Od takrat dalje je vsak seminolski klan povezan z živaljo, ki jih je vodila v življenju (indigeneouspeople.net, 11.1.2020).

2.2.3. Prerijski Indijanci

Indijanci v preriji, kamor štejemo Sjuje, Črne Noge, Vrane, Pawneeje, Arikare, Čejene, Komanče, Apače in druge, so nam po vsej verjetnosti najbolj znani. Razlog za to je predvsem v filmih (ki večinoma ne temeljijo na dejstvih) in pa zato, ker so belci potrebovali kar nekaj časa, da so podjarmili nekatera plemena in njihove pripadnike, ki so včasih raje umrli kot pa belcem prepustili ozemlje in posledično postali znani. Predstavljamo si jih kot bojevnike, ki lovijo bizone, jahajo mustange, vzdikajo svoje bojne krike in se borijo s kavboji (Ferfila, 2013).

To je večinoma res, ampak še zdaleč ne vse. Res je, da je bilo njihovo življenje odvisno predvsem od ene živali – bizona. Uporabili so praktično celo njegovo telo – meso, jetra, jezik, srce in možgane kot hrano, kožo za oblačila in šotore, kosti za razno orodje in orožje, kite in čreva za niti in tetiva za lok in govno za kurjavo (Ferfila, 2013). Bizon je bil zanje sveta žival. Preden so imeli konje, so jih lovili peš in si naredili krzno volka ali bizona, ko pa so dobili konje, so bizone lovili s konjev. Konj je zelo spremenil njihov način življenja. Kmalu so postali odlični

³ Seminoli menijo, da so zato rjave polti.

jezdci in se z njimi selili na daljše razdalje ter jih uporabljali tudi v bojevanju. Poleg bizonov so lovili še divjad, ptice in manjše živali. Jedli so tudi pse in ribe. Od rastlinske hrane so jedli gomolje, korenine in sadeže. Nekatera prerijska ljudstva so pridelovala tudi koruzo in tobak, ali so ju pa dobili od drugih plemen s trgovanjem.

Slika 19: Indijanci lovijo bizone

Vir: <https://pixels.com/featured/1-the-buffalo-hunt-george-catlin.html>, 21.12.2019

Živel so v tipijih⁴. To so bili veliki šotori iz lesenih drogov in bizonjih kož, ki so jih Indijanci včasih poslikali in jih je bilo preprosto postaviti in podreti. Na vrhu so bili odprti, da je lahko ven uhajal dim, ki nastane ob ognju.

Slika 20: Tipi

Vir: <https://www.pinterest.com/pin/296111744223010116/>, 21.12.2019

Posvojitve otrok niso bile nič neobičajnega, če sta otrokova starša umrla. Moški je lahko imel tudi več žen, če jih je lahko preživljal. Šivanje, izdelovanje posode, spravlanje mesa, raztegovanje in sušenje kož so opravljale ženske. Ženske so tudi vzgajale otroke in jih učile o zgodovini plemena, veri in raznih mitih. Moška naloga pa je bila, da je ulovil dovolj hrane, se bojeval z drugimi plemeni oziroma belci in odločal o stvareh v plemenu (Ferfila, 2013). Imeli so posvetovalni zbor – posvetovanje, ki so se ga udeležili najuglednejši možje in skupaj s poglavarjem odločali o nekih stvareh. Vsak klan je imel svojega poglavarja, velikokrat ga je imelo tudi pleme. Včasih so imeli ločene vojne poglavarje in tiste, ki so odločali o zadevah znotraj plemena.

⁴ To velja za tiste, ki so se selili (Mandani npr. so živeli v velikih kupolastih hišah iz zemlje) (Twist, 1996).

Prerijski Indijanci so zelo spoštovali pogum. Veliko so se bojevali, znani pa so tudi po mučenju drugih in sebe. Od orožja so uporabljali loke in puščice, kopja, kije, tomahavke (majhne sekire), nože in kasneje puške. Nekatera plemena so izpilila gverilsko taktiko napadanja belcev. Včasih so jim bili enakopravni, nekajkrat so jih celo premagali, pa vendar niso imeli možnosti proti belcem s puškami in strojnimi, ki so nekatera plemena popolnoma uničili (Ferfila, 2013).

Slika 21: Suški tomahavk

Vir:https://en.wikipedia.org/wiki/Tomahawk#/media/File:Tomahawk,_late_19th-early_20th_century,_26.802.jpg, 21.12.2019

Za nekatera prerijska plemena je bil značilen Ples Sonca. Gre za obred, pri katerem se moški (ponavadi mladi) izpostavijo in mučijo pred Očetom Soncem. Večina plemen je imela za ta obred poseben šotor, Suji pa so ga opravljali zunaj. Možje so si skozi kožo potisnili palice, ki so bile pripete na vrvi, te so pa bile privezane na posebnem kolu (Wikipedia, 21.12.2019). Potem so možje plesali in gledali naravnost proti Soncu. To so počneli cel dan ali pa več dni. Okoli njih so opazovali ali plesali in igrali ostali člani plemena. Če so možje ta obred preživeli in niso kričali, so bili lahko zelo spoštovani. Tak obred so imeli vsako leto. Obstajajo pa različne verzije Plesa Sonca.

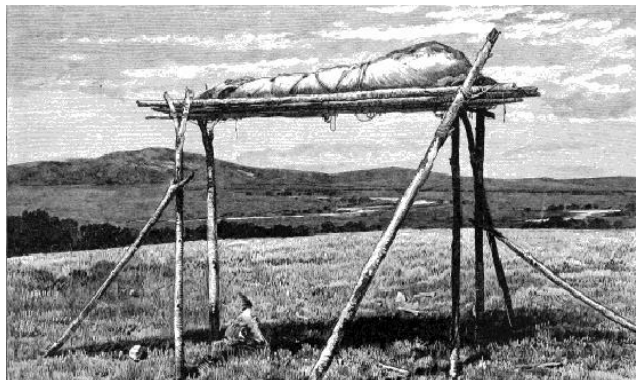

Slika 22: Ples Sonca

Vir:<http://www.ancientpages.com/2016/05/20/native-american-sun-dance-important-ceremony-of-the-plains-indians-of-north-america/>, 21.12.2019

Prerijski Indijanci so ob smrti svojca naredili žalovalni oder in truplo postavili nanj. To so naredili, da so truplo zavarovali pred živalmi in zato, ker so verjeli, da se mrtvo truplo ne sme dotakniti tal (Welskopf - Henrich, 1976b). Počrnili so si obraz z črno barvo ali pepelom in si razpustili lase, včasih pa, ko so bili zelo žalostni, so si odrezali prst ali se drugače ranili

(Eastman, 2018). Imena umrlega niso več izgovarjali – kot znak spoštovanja in zato, da ga ne bi vznemirjali (Ferfila, 2013)

Slika 23: Truplo na lesenem odru

Vir: <https://www.amc.com/shows/hell-on-wheels/talk/2012/01/cheyenne-burial>, 21.12.2019

2.2.2.3.1. Suji

Izraz Suji se lahko nanaša na veliko pleme ali na konfederacijo. Živel so v Severni in Južni Dakoti, Montani, Minnesoti, Wyomingu in Iowi (Wikipedia, 22.12. 2019). Suška konfederacija se je imenovala Svet sedmih ognjev. Suji se delijo na Vzhodne Dakotčane ali Santee Dakotčane, ki so bili predvsem v gozdovih in so živeli podobno kot ostali Indijanci severovzhoda ZDA, Zahodne Dakotčane ali Yankton – Yanktonai Dakotčane, ki so živeli v preriji in na meji med gozdovi in prerijo ter Lakotčane ali Tetonske Suje, ki so bili najbolj na zahodu in so živeli v prerijah (Wikipedia, 22.12. 2019).

Slika 24: Kamnolom Pipestone v Minesoti (ozemlje Zahodnih Dakotčanov), od koder so Indijanci dobili kamen za izdelovanje pip

Vir: <https://www.npca.org/parks/pipestone-national-monument>, 22.12. 2019

Vzhodni Dakotčani so pred 17. stoletjem živeli okoli jezera Superior, a so jih vojne z Očipvejci potisnile na zahod, kjer so živeli Zahodni Dakotčani in Lakotčani (Wikipedia, 22.12. 2019). Takrat Suji še niso bili verjetno najmočnejše pleme v severni⁵ preriji. To so postali po tem, ko

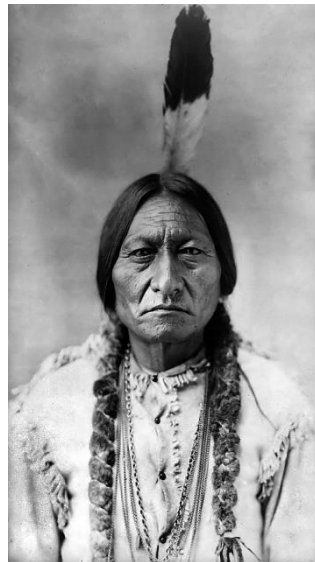
⁵ Na jugu prerije sta imeli zelo veliko ozemlje in moč nad drugimi plemeni, pa tudi belci plemeni Komanče in Apače. Še posebej Komanči so ustrahovali bele naseljence – jih pobijali, ropali in celo posiljevali ženske, kar ni značilno za ostale Indijance.

so dobili konje (Steuben, 1970). Jahati so se učili že v zgodnjem otroštvu, dokler niso postali mojstrski jezdec. V 18. in 19. stoletju so se razširili vse bolj proti zahodu do Skalnega gorovja in med drugim premagali Čejene ter pridobili še Črno gorovje (Wikipedia, 22.12. 2019).

Postali so zavezniki s Severnimi Čejeni in Severnimi Arapahi. Za nadzor nad reko Missouri v Severni Dakoti so se borili z Mandani, Arikarami in Hidatsami, z Vranami v Montani, s Pawneeji v Nebraski in s Črnimi nogami na meji med Kanado in ZDA (Wikipedia, 22.12. 2019).

Bili so zelo bojeviti (še posebej Lakotčani, ki so najbolj znani po vojnah z belci). Moški so bili pomembnejši od žensk in so odločali (Welskopf – Henrich, 1976b).

Tatanka Jotanka ali Sedeči bik je bil veliki poglavar Lakotčanov in velik vrač. Rojen je bil v Južni Dakoti v oddelku Lakotčanov Hunkapa (Wikipedia, 22.12. 2019). Bil je zelo spoštovan – zaradi modrosti, poguma in predanosti svojemu ljudstvu. Veliko se je poglobljal v razumevanje Vakan Tanke in meditacije. Najbolj znan je po bitki pri Malem velikem rogu, ko je s 4000⁶ Indijanci premagal 268 vojakov. Tatanka Jotanka je med drugim dejal: »Najprej me ubij, šele nato mi boš vzel očetnjava.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 44)

Slika 25: Tatanka Jotanka

Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Sede%C4%8Di_bik#/media/Slika:Sitting_Bull.jpg, 22.12. 2019

Tasunka Vitko je bil zelo spoštovan in pogumen bojevnik. Bil je Lakotčan, rojen v oddelku Oglala. Bil je vojni poglavar, znan po svojih junaštvih v bitkah. Sodeloval je tudi v bitki pri Malem velikem rogu (Wikipedia, 22.12.2019).

⁶ Sodelovali so Lakotčani, Severni Čejeni in Severni Arapahi.

Slika 26: Tasunka Vitko

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Crazy_Horse#/media/File:Crazy_Horse_sketch.jpg, 22.12. 2019

Mahpina Luta je bil prav tako lakotski poglavar iz oddelka Oglala. Znan je po zmagi v Fettermanovi bitki (deset let pred bitko pri Malem velikem rogu). Za razliko od Tatanke Jotanke in Tasunke Vitka se je na koncu predal⁷ in odšel v rezervat (Wikipedia, 22.12.2019).

Slika 27: Mahpina Luta

Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Red_Cloud#/media/File:Red_Cloud3.jpg, 22.12. 2019

Svojo enotnost in bratstvo so potrjevali ob vsakoletnem Plesu Sonca. Ob teh obredih so se včasih zbirala različna plemena (tudi, če so bili v vojni, so tiste dni živeli v miru) ali pa pripadniki konfederacije Sveta sedmih ognjev (Welskopf – Henrich, 1976a).

Tudi Suji so imeli svojo zgodbo o stvarjenju. Glavna elementa stvarjenja sta Mati Zemlja in Oče Sonce, prisotna pa so tudi druga nebesna telesa. Tako je nastalo rastlinsko in živalsko življenje. Potem nekako nastane Išnaečage ali Prvorojeni, ki je podoben človeku, čeprav je malo več (imajo ga kot polboga). Čez čas se je naveličal živeti sam z živalmi in si je (podobno kot Adam) ustvaril (ne družice), ampak brata. Ta je bil še nedolžen otrok in njegov starejši brat ga je učil skozi celo življenje. Čez čas so živali začele upor proti njemu, saj so se bale, da jim bo čez nekaj časa on gospodaril. Pobudnik boja je bil Unktome ali Pajek, ki je bil povzročitelj težav in spletkarski. A vseeno je bil človek s svojim posebnim lokom in gorjačo močnejši od množice živali. Sklenili so premirje in od takrat dajejo živali ljudem meso za hrano in kožo za oblačila, a

⁷ To dejanje je Tatanka Jotanka štel kot strahopetno.

ne brez truda in nevarnosti za človeka. Po tej bitki je sledilo dogajanje podobno vesoljnemu potopu, ki je uničilo zlobna živalska bitja. Po tem si je začel Prvorojeni iskati ženo. Imel je tri žene iz plemen Ptice, Bobra in Medveda. Z vsako je imel otroka, a so se vse tri zveze nesrečno končale (Eastman, 2018).

2.2.4. Indijanci Velike kotline in gorskih planot

To območje obsega ozemlje vse od severne Arizone in vzhodne Kalifornije do Britanske Kolumbije v Kanadi. Tukaj so Skalno gorovje in razne planote. Na jugu je območje zelo suho, proti severu pa vedno bolj gozdnato. Indijanci so tukaj različni. Nekateri so zelo podobni prerijskim, nekateri tistim na JZ ZDA, nekateri pa tudi kalifornijskim in tistim ob SZ obali Tihega oceana. To pa zato, ker je območje zelo različno – gorato, puščavsko, gričevnato in gozdnato. Večja plemena tukaj so Šošoni (Skalno gorovje in planote), Uti (Velika kotlina), Paiuti (Velika kotlina in Skalno gorovje) in Nez Perce (Kolumbijska planota).

Hrano so nabirali in lovili. Veliko jih je lovilo bizone (npr. Šošoni). So pa (še posebej severnejši Indijanci) lovili tudi ribe.

V veliko stvareh so bili zelo podobni prerijskim Indijancem. Tako kot oni so uporabljali konje, lovili bizone in bili pogumni bojovníki (bili so nekoliko manj bojevití) (Ferfila, 2013). Tisti na jugu so bili v nekaterih stvareh podobni Pueblom (npr. pri izdelavi košar in glinenih izdelkov). Tisti bolj na severu, kjer so bili gozdovi, planote in Skalno gorovje in je bilo bolj vlažno kot na jugu, pa so lovili več divjadi in rib.

Za vse pa je značilno, da niso imeli velike razčlenjenosti družbe, da so se bojevali z drugimi plemeni in živeli v tipijih ali vigvamih. Prav tako kot vsi Indijanci, so tudi pri njih moški lovili in se bojevali, ženske pa so nabirale rastlinsko hrano in skrbele za otroke. O porokah, so odločali največ sami. Tako kot pri večini Indijancev, je bila ločitev zelo preprosta in dovoljena.

Slika 28: Tipi

Vir:

<https://www.pinterest.es/pin/443182419558126191/>, 7.1.2020

Slika 29: Vigvam

Vir:

<https://texasbeyonhistory.net/plataeus/peoples/images/shelter.html>, 7.1.2020

Šošoni so prišli v Skalno gorovje zato, ker jih je tja izrinilo veliko prerijskih plemen. Razširili so se na zahod in na jug⁸. Postali so veliko pleme, ki ga delimo na vzhodne Šošone (Wyoming), zahodne Šošone (Utah, Nevada), severne Šošone (Idaho) in Gosiute (Utah, Nevada) (Wikipedia, 7.1.2020).

Slika 30: Šošonski bojevnik

Vir: <https://soundcloud.com/makaron/shoshone-warrior-dub>, 7.1.2020

Uti so živeli predvsem v Utahu in Koloradu. Znani so po trgovanju z drugimi plemeni (še posebej s Puebli). A ko so dobili konje, so začeli napadati druga plemena (še posebej Pueble). Vzhodni Uti so bili bolj podobni Indijancem v preriji, zahodni pa bolj Šošonom in Paiutom. Bili so zavezniki Indijancev Jicarilla Apači, Paiuti in zahodni Šošoni. Z njimi so se tudi veliko poročali. Za shranjevanje so uporabljali košare, delali pa so tudi usnjene torbe (Wikipedia, 7.1.2020).

Slika 31: Uti

Vir: <https://www.5280.com/2018/11/the-utes-have-been-using-stem-principles-for-centuries/>, 7.1.2020

Paiuti so nasploh Indijanci Velike kotline. Ta izraz se nanaša na tri nepovezane skupine – Severni Pajuti (Kalifornija, Nevada, Oregon, Idaho), Južni Pajuti (Arizona, Nevada, Utah) in na Indijance Mono (Kalifornija) (Wikipedia, 8.1.2020). Tako kot Uti so tudi Pajuti veliko trgovali s Puebli.

⁸ Nekateri, ki so se naselili na jugu so postali samostojno in v 19. stoletju zelo močno pleme, imenovano Komanče.

Slika 32: Paiutska žena

Vir: <https://www.britannica.com/topic/Paiute>, 8.1.2020

Indijanci Velike kotline so bili uničeni podobno kot ostali Indijanci. Najprej so jih osvojili Španci, potem pa potolkli Američani.

2.2.4.1. Nez Perce

Ti Indijanci so živeli na območju planot in Skalnega gorovja (predvsem okoli reke Kolumbija). Zavzemali so tudi ozemlje na severu Velike kotline, pa vse do današnjega Washingtona. Bili so lovci, nabiralci in ribiči. Od rastlinske hrane so jedli korenine in razne sadeže. Skozi leto so se selili na vzhod (v prerije), kjer so lovili bizone, pa tudi na zahod (do Pacifika), kjer so lovili morske ribe. Ribe so lovili tudi v reki Kolumbiji in to predvsem losose ter postrvi (Wikipedia, 9.1.2020).

Slika 33: Otrok iz plemena Nez Perce

Vir: https://www.wikiwand.com/en/Nez_Perce_people, 8.1.2020

Živeli so v klanih. Njihova bivališča so bili največkrat vigvami, poleti, ko so lovili bizone, pa tudi tipiji. Izdelovali so lepe tkanine npr. torbe in imeli veliko nakita. Dobro so tudi pletli košare.

Bili so pogumni in kar bojeviti, a so imeli več zaveznikov in trgovskih partnerjev kot sovražnikov. Zavezniki so bili z zelo veliko plemeni, ki so živela bliže Tihemu oceanu, na jugu in vzhodu, pa tudi s Severnimi Paiuti, nekaterimi Šošoni, Črnonožci in Asiniboinci (Wikipedia, 9.1.2020).

Najprej so se srečali s Francozi, ki so jih tudi poimenovali Nez Perce (Prebodeni nosovi). Potem so jih napadli Američani. Ko so dobili konje, se je njihovo življenje močno spremenilo. Postali so bolj bojeviti in podobni prerijskim Indijancem (Wikipedia, 9.1.2020).

Najbolj znan poglavar Indijancev Nez Perce je poglavar znan kot Joseph. Znan je po tem, da je s svojim plemenom poskusil pobegniti na sever v Kanado. Zgledoval se je po Tatanki Jotanki, ki je tja že pobegnil (Wikipedia, 9.1.2020). A z njim je bilo veliko ljudi in malo pred Kanado so jih ulovili belci.

Slika 34: Poglavar Joseph

Vir: <https://www.biography.com/news/chief-joseph-speech-october-5-1877>, 8.1.2020

Tako kot vsi Indijanci, so tudi ti verjeli v razne duhove, med drugim tudi v duhove imenovane Weyekin. To so osebni duhovi ali varuhi, ki te ščitijo celo življenje. Odkriješ ga skozi meditacijo in post, ko dobiš vizijo. Weyekin je žival in sicer sesalec ali ptica. Človeku daje tudi posebno lastnost. Če je tvoj Weyekin npr. jelen, si lahko dober tekač. Tako kot vsi Indijanci tudi ti ne govorijo veliko o svojih izkušnjah z duhovi⁹ (Wikipedia, 9.1.2020).

V njihovi mitologiji je tako kot pri številnih Indijancih imel pomembno vlogo kojot. Znan je po zvižčnosti, pohlepu in laganju. A pri Nez Perce Indijancih je tudi stvarnik ljudi. Nekega dne je na zemljo prišla pošast Kamiah. Požrla je vse živali, razen Kojota. Njemu pa je bilo dolgčas in hotel je svoje prijatelje nazaj. Izzval je pošast, naj ga poskusi pojesti. A ko je pošast videla, da ji ne bo uspelo, sta sklenila premirje. Nekega dne je Kojot rekel pošasti, da bi rad videl ostale živali. Dovolila mu je, da gre v njen trebuh. Vse živali so bile še žive. Rekel jim je, naj se pripravijo na beg, sam pa je v pošasti zanetil velik ogenj. Tako je pošast umrla. V čast tega

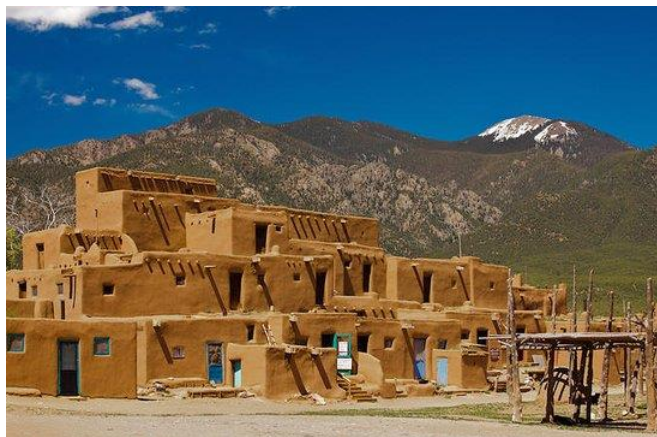
⁹ Zato je indijanska religija zelo individualna, saj se duhovi povežejo z vsakim posebej.

dogodka je Kojot ustvaril novo bitje – človeka. To je naredil iz štirih kosov pošasti, ki jih je veter odpihnil na vse strani neba (firstpeople.us, 9.1.2020).

2.2.5. Indijanci jugozahoda ZDA

Plemena Indijancev na jugozahodu ZDA so bila zelo raznolika. Živeli so v zelo suhem in vročem podnebju. Veliko je puščav in polpuščav. Sem spadajo Navaji, Apači in Puebli.

Beseda Puebli se nanaša na vse Indijance, ki so živeli v domovih, ki se prav tako imenujejo puebli. To so večnadstropne hiše iz kamna ali zemlje in so pravokotne oblike. K Pueblom štejemo Hopije, Zunije, Taose, Acome... Vsi so pridelovali tri sestre, torej koruzo, buče in fižol (Wikipedia, 24.12.2019). Imeli so tudi podobno religijo. Verjeli so v Kačine, kar so razna božanstva. Vse okoli njih je bilo sveto in spoštovanja vredno. Sveta rastlina je bila koruza, na kateri je temeljila njihova prehrana. Verjeli so, da so na svet prišli iz podzemlja, zato so imeli posebne podzemne prostore imenovane kive, kamor so lahko šli le moški in izvajali posebne obrede. Bili so zelo miroljubni – za razliko od njihovih sosedov Apačev in Navajev, ki so jih veliko napadali¹⁰ in ropali. Zato so svoje vasi pogosto postavljali na mesah (pečinah) in se umikali čim bolj stran (Schultz, 2018). V eni vasi je lahko bilo tudi več tisoč prebivalcev. Večinoma so imeli matrilinealni sistem. Ženske so imele v lasti domove, skrbele so za otroke in za živino. Plemena na jugu Arizone, kot npr. pleme Papago, pa so bila patrilinealna (Ferfila, 2013). Bili so odlični pletilci košar in dobri tkalci. Zanimivo je tudi, da so skozi zgodovino dosegli kar visoko raven civilizacije, a vseeno ohranjali nerazčlenjenost družbe in enakopravnost med ljudmi (Ceram, 1973).

Slika 35: Taos pueblo, v katerem še živijo Puebli

Vir: https://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g60958-d12996594-i388118077-Taos_Pueblo_Exclusive_Lunch-Santa_Fe_New_Mexico.html, 25.12.2019

Navaji so najbolj v sorodu z Apači, s katerimi so prišli verjetno iz Kanade in vzhodne Aljaske. Pred stikom z Puebli so bili lovci in nabiralci, a so kmalu postali poljedelci. Od Špancev pa so

¹⁰ Za njih niso bili belci nič večja nevarnost, kot npr. Apači

kasneje prevzeli živinorejo in vzrejali ovce in koze. Živeli so v hoganih. To so bivališča okrogle oblike, narejena iz blata ali gline in iz lesa ali kamnov (Ferfila, 2013). Imeli so matrilinealni sistem. Znani so po tkanju in pletenju košar. Od Pueblov so prevzeli veliko stvari (izjema so bivališča), tudi religijo. Z njimi in drugimi indijanskimi plemeni so trgovali, a tudi napadali Pueblo (Wikipedia, 24.12.2019).

Slika 36: Hogan

Vir: <https://www.ebay.com/itm/AZ-Arizona-NAVAJO-INDIAN-Women-Baby-Native-American-Rug-Hogan-Postcard-/263032948797>, 25.12.2019

Apači so podobno kot Navaji prišli iz severa. Prevzeli so nekaj navad Pueblov in nekaj od prerijskih Indijancev. Živeli so na območjih Nove Mehike, Teksasa in Arizone. Na vzhodu so tako kot ostali Indijanci v preriji lovili bizone in živeli v tipijih, na zahodu pa so lovili divjad in živeli v domovih, podobnih navajskim (Wikipedia, 25.12.2019). Bili so goreči bojovníci in vojni taktiki. Veliko so se bojevali z drugimi prerijskimi plemeni in napadali Pueblo. Znani so tudi po tem, da so bili pleme, ki se je najdlje upiralo odhodu v rezervat. Najbolj znan apaški poglavar je Geronimo, ki se je leta bojeval s belci, a je na koncu vseeno bil prisiljen oditi v rezervat. Pri Apačih so bile ženske pomembnejše od moških (Inside an Apache Rite of Passage Into Womanhood, videoposnetek, 25.12.2019).

Slika 37: Geronimo

Vir: <https://www.etno-muzej.si/sl/dogodki/geronimo-the-bulletproof-orchestra>, 25.12.2019

2.2.5.1. Hopiji

Beseda Hopi pomeni mir. To jih dobro opisuje, saj je bila miroljubnost najbolj značilna lastnost Hopija. Če Hopi nekomu pokaže orožje z namenom, da ga ubije, ne bo prišel v peti svet¹¹ (Burgar F. in Burgar M. K., 1990).

Živel so v Arizoni in tako kot vsi Puebli so bili poljedelci. Gojili so predvsem koruzo, ki je bila zanje sveta. Bili so dobri tkalci, pletilci košar in lončarji (Ferdinand in Dockstader, 1968).

Slika 40: Hopijska košara

Vir:

https://www.icollector.com/Hopi-Basket_i31679290,
25.12.2019

Slika 39: Hopijska lončenina

Vir:

<https://ciscogallery.com/collection/antique-native-american-indian-pottery/products/hopi-bowl-q1032>,
25.12.2019

Slika 38: Hopijka v značilnih hopijskih oblačilih in z njihovo značilno frizuro

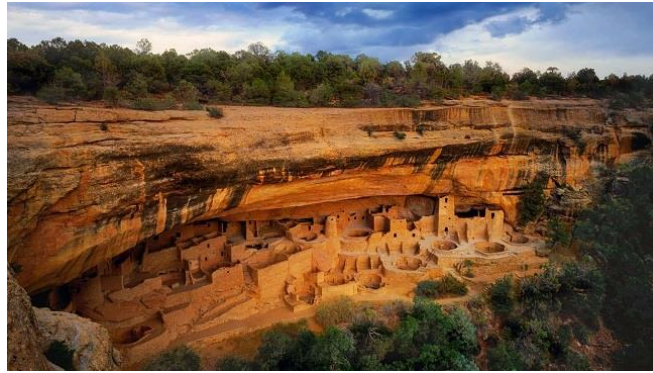
Vir:

<http://chimayotrading.com/portfolio/hopi-pueblo/>,
25.12.2019

Kot večina Puebllov so imeli matrilinealni sistem.

Predhodniki Hopijev so bili Anasazi ali Stari Puebli, ki so zapustil veliko puebllov, v katere so se včasih naselili njihovi potomci. Ti so bili na JZ ZDA že več stoletij, preden so prišli Apači in Navaji, ki so iz severa prišli verjetno v 15. stoletju (Wikipedia, 25.12.2019). Takrat so začeli obstajati današnji Hopiji. Tako so dokaj staro pleme, ki so ga ves čas ogrožali napadalci – Apači, Navaji, Španci in na koncu Američani (Schultz, 2018).

¹¹ Po hopijski mitologiji smo zdaj na četrtem svetu, ki bo uničen, zaradi slabega ravnanja ljudi.

Slika 41: Mesa Verde - ruševine vasi Starih Puebllov

Vir: <https://www.national-park.com/welcome-to-mesa-verde-national-park/>, 25.12.2019

Spoštovali so zemljo in vsa bitja na njej. Verjeli so v veliko božanstev. Najpomembnejši je Taiova, ki je božanstvo Sonca in stvarnik prvega sveta. Pomemben je tudi Masauvu, ki je bil duh smrti, Zemlje in vratar petega sveta. Znani so po kačinah. To so nadnaravna bitja ali duhovi, ki jih upodablja v obliki lutk. Hopiji še čakajo prihod Pahane, ki jih bo popeljal v peti svet takrat, ko bo uničen četrti. Njihova mitologija je bila zelo bogata in v nekaterih stvareh podobna azteški (Wikipedia, 25.12.2019).

Slika 42: Taiova v obliki lutke

Vir: <https://www.jacksantique.com/products/1992-signed-hopi-sun-kachina-doll>, 26.12.2019

Po prepričanju Hopijev je bil na začetku prazen neskončen prostor. Življenje, čas in oblika so bili le v umu Taiove – stvarnika. Tedaj je ustvaril Sotuknanga – njegovega nečaka in mu naročil, da lepo postavi vesolja, porazdeli vodo na površju in zbere zrak. Vse to je zelo dobro naredil. Nato mu je še naročil, da ustvari življenje, pri čemer mu je pomagala Kokjangvuti, Pajkovka, ki jo je ustvaril Sotuknang. Ona je ustvarila dvojčka Palongavhojo in Pokuanghojo. Prvi je ustvaril površja in strdil zemljo, drugi pa poskrbel za zvok, ki je bil glas Taiove. Potem sta še poskrbela, da se je svet vrtil. Pajkovka je ustvarila rastline, živali in na koncu ljudi. Živel so srečno in uresničevali Stvarnikov načrt. A čez nekaj časa je bilo vedno več takih, ki niso upoštevali

zakonov Stvarjenja. Sotuknang jim je povedal, da bo prvi svet uničen. Rešeni so bili le tisti, ki so ostali zvesti zakonom Stvarjenja. Sotuknang je svet uničil z ognjem. Tak je bil konec Tokpele ali prvega sveta. Podobno kot s prvim svetom je bilo tudi z naslednjima. Drugi svet ali Tokpa je izgubil ravnovesje, tretji svet ali Kuskurza pa je bil uničen z velikim potopom. Po mnenju Hopijev smo zdaj na četrtem svetu, ki bo zaradi ljudi, ki ne upoštevajo zakonov Stvarjenja, prav tako uničen. Na peti svet pa bo prišel le tisti, ki ne uporabljajo nasilja. Hopiji to upoštevajo in so zato znani tudi kot Ljudstvo miru (Burgar F. in Burgar M. K., 1990).

2.2.6. Kalifornijski Indijanci

Ozemlje Kalifornije je bilo gosto poseljeno (Ferfila, 2013). Plemena v današnji Kaliforniji so bila Chumash, Hupa, Pomo in Yokuti. Bolj na severu so imeli Indijanci veliko značilnosti kot Indijanci SZ obale ZDA in Kanade, bolj v notranjosti in na vzhodu Kalifornije pa kot Indijanci Velike Kotline (Britannica, 1.1.2020). Plemena so bila majhna in nepovezana.

Indijanci Kalifornije veljajo za najbolj primitivne. Bili so lovci in nabiralci. Lovili so divjad in druge živali, ter nabirali semena, korenine in sadje. Za njih je značilno tudi prehranjevanje s hrastovim želodom, ki so ga stolkli v moko (Ferfila, 2013). Ob obalah in na otokih so lovili veliko rib in jedli tudi školjke, ter lovili morske slone, pa tudi kite.

Najbolj spoštovan in na vrhu družbe je bil poglavar s svojo družino. Poglavarstvo se je prenašalo iz očeta na sina, lahko tudi na hčerko. Poglavarjeve naloge so bile zbiranje hrane, organiziranje obredov in urejanje trgovanja. Imeli so vrača, ki je bil tesno povezan s poglavarjem. Največ je bilo tistih, ki so lovili hrano in izdelovali izdelke. Imeli so tudi sužnje, ki so bili navadno vojni ujetniki. Našli so se tudi berači in potepuhi (Ferfila, 2013).

Na jugu Kalifornije so živeli v majhnih zakloniščih ali vigvamih, bolj na severu pa v hišah, narejenih iz desk sekvoje (Ferfila, 2013).

Slika 43: Vigvam iz plemena Chumash

Vir:

<https://www.pinterest.com/pin/231513237065132412/>, 1.1.2020

Slika 44: Yuroška hiša

Vir:

http://www.bigorin.org/yurok_kids.htm, 1.1.2020

Plemena so pogosto trgovala. Imeli so tudi valuto. To so bile posebne majhne školjke (Wikipedia, 1.1.2020).

Kalifornijski Indijanci so tako kot Indijanci JZ ZDA znani po izdelovanju košar, vendar so imeli nekoliko drugačen stil pletenja (Ferdinand A., Dockstader F. J., 1968). Za pletenje so uporabljali zelo veliko materialov, kot so močvirni trs, kaktus saguaro in poganjke vrbe (Wikipedia, 1.1.2020). Včasih so jih okrasili še z školjkami¹², peresi in koraldami (Ferfila, 2013). Košare so izdelovale ženske.

Slika 45: Košara kalifornijskih Indijancev

Vir: <https://www.pinterest.com/pin/363384263657419884/?lp=true>, 1.1.2020

Plemeni Chumash in Tongva sta imeli tudi napredne kanuje, imenovane tomol, s katerimi so potovali po Tihem oceanu. Nekateri menijo, da so se med 4. in 8. stoletjem Indijanci iz plemena Chumash celo srečali z Polinezijci (Wikipedia, 1.1.2020).

Kult Kuksu, ki je tudi religija, je značilen za nekatera plemena v Severni Kaliforniji. To so različne slovesnosti. Moški so se v podzemnih plesnih prostorih sestajali in plesali, da bi imeli dober ulov, lepo vreme in zdravje (podobno kot Puebli) (Wikipedia, 1.1.2020). Za Kalifornijske Indijance je bila zelo pomembna glasba. Tolkli so po bobnih, piskali na piščali in peli, zraven glasbe pa plesali (Burgar F. in Burgar M. K., 1990).

Nekateri Kalifornijski Indijanci se niso kaj dosti bojevali med seboj. Poznali niso niti bojnega loka. Zato so bili toliko lažja tarča za belce. Najprej so jih osvojili Španci in kasneje Američani. O njih ni bilo ne duha ne sluha, saj se niso toliko bojevali z belci, ki so nad njimi izvedli popoln ali skoraj popoln genocid. Ko so prišli Američani, jih je bilo še od 110.000 do 130.000, po samo tridesetih letih, ko so odkrili zlato, jih je bilo manj kot 20.000 (Burgar F. in Burgar M. K., 1990).

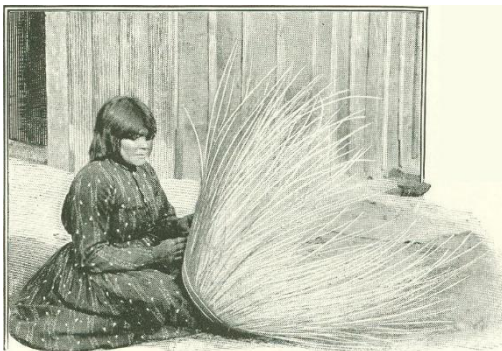
2.2.6.1. Pomo

Indijanci Pomo so živeli na območju Severne Kalifornije in na zahodu mejili na Tih ocean. Klani niso bili socialno ali politično povezani med seboj (Wikipedia, 1.1.2020). To pa zato, ker so bili Pomo Indijanci miroljubni in se niso veliko bojevali.

¹² Severnoameriški Indijanci (še posebej kalifornijski) so v svoje izdelke npr. oblačila, včasih okraševali s školjkami.

Bili so lovci, ribiči in nabiralci. Ženske so bile zadolžene, da so dobili rastlinsko hrano, moški pa živalsko, torej so bili lovci in ribiči (Wikipedia, 1.1.2020). Živel so v wigvamih.

Tako kot ostali Indijanci v Kaliforniji so bili tudi Indijanci Pomo odlični izdelovalci košar, ki so jih uporabljali za shranjevanje živil in nekatere, ki so jih spletli zelo na gosto, celo za kuhanje (Ferfila, 2013). Pletli so na zelo različne načine in za zelo veliko stvari (včasih so spletli celo kanuje). Posebno cenjeni so bili pleteni izdelki, ki so vključevali perje (Wikipedia, 1.1.2020).

Slika 46: Pomo Indijanka pri izdelovanju košare

Vir: <http://www.digitalhistoryproject.com/2012/06/how-indian-baskets-are-made-pomo.html>, 2.1.2020

Tako kot ostala plemena v Kaliforniji so bili tudi Indijanci Pomo zdesetkani in je bil nad njimi izveden skoraj popoln genocid. Leta 1770 je bilo okoli 8000 Pomo Indijancev, leta 1880 pa so njihovo število ocenili na približno 1450 pripadnikov plemena (Wikipedia, 1.1.2020).

Bili so zelo povezani z religijo. Tako kot nekaj drugih plemen so tudi oni imeli religijo Guksu. Verjeli so v šest duhov. Guksu je božanstvo, ki je živel na jugu in pomeni nekakšnega velikega komarja. Guksu je izgledal kot človek in je na splošno dobrodušen. Calnis je živel na vzhodu. Če se poveže z Guksujem, izgleda kot človek, a povzroča tudi težave. Suupadax je živel na severu in pomeni vrtinec. Xa – matutsi je živel na zahodu in bil je povezan s Tihim oceanom (del ozemlja Indijancev Pomo je bil na zahodu ob Pacifiku). Kali – matutsi je živel na nebu in Kai – matutsi je živel v podzemlju. Njihovi miti pogosto vključuje bitje Kunula oz. Kojota (Wikipedia, 1.1.2020). Pogosto so plesali, peli in igrali.

Slika 47: Pomo plesalka pri obrednem plesu

Vir: <https://www.wikiwand.com/en/Pomo>, 1.1.2020

Zanimiva je zgodba o nastanku človeka pri Pomo Indijancih. V savni ali prostoru za parno kopel sta bila Kojot in Kuščar. Kojot je v zemljo zapičil nekaj vrbovih in drenovih vej. Tako naj bi nastal človek. Kuščar je predlagal, da bi imeli ljudje prste in jezik, a kojot se ni strinjal in predlagal, da se borita. Zmagal je kuščar in zato je prvi človek dobil prste in jezik (Wikipedia, 1.1.2020).

2.2.7. Indijanci severozahodne obale ZDA in Kanade

Sem štejemo Indijance, ki so živeli ob obalah od Severne Kalifornije do Aljaske. To so plemena Tlingit, Chinook, Salish, Haida ... Bolj južna plemena imajo veliko skupnega s kalifornijskimi, bolj severna pa imajo bolj aziatske značilnosti. Narava je tukaj zelo bogata – prehranjevali so se z ribami (velikokrat lososi), školjkami, divjadjo, medvedi, bobri in kiti, od rastlinske hrane pa s sadjem, gomolji in semeni. Zaradi bogate narave je bilo to območje gosto naseljeno.

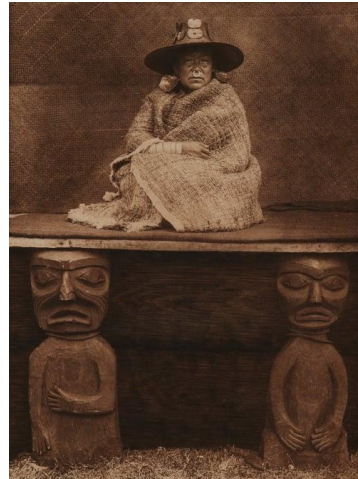
Živeli so v zelo velikih hišah (tako kot tudi nekateri kalifornijski Indijanci), kjer so živeli kar vsi sorodniki, torej cel klan (v eni hiši je bilo tudi več kot sto ljudi). Najboljši prostor so imeli najbolj spoštovani in tisti, ki so bili na najvišjem položaju. Hiše so bile narejene iz cedrovih desk (Ferfila, 2013).

Slika 48: Okrašena hiša plemena Tlingit, ki jo obdajajo totemi

Vir:

<https://www.britannica.com/topic/Tlingit>,
2.1.2020

Slika 49: Žena iz plemena Nakoaktok, ki je spoštovana in na visokem položaju, ter ima v hiši dober prostor

Vir:

<https://www.ebay.com/itm/Nakoaktok-Chiefs-Daughter-Pacific-Northwest-1972-Original-Folio-Edward-S-Curtis-/202734523040>, 2.1.2020

Že na videz so bili ti Indijanci drugačni od ostalih Indijancev v Severni Ameriki. Bili so bolj čokati in imeli so brado¹³. A to ne velja za vse, saj so bili nekateri tudi povsem pobriti (Ferfila, 2013). Nasploh so izgledali bolj podobni Azijcem, npr. v Sibiriji. Prav tako so nosili klobuke, ki izgledajo kot lesene skledе, podobne kot na vzhodu in imeli oblačila, podobna mandarinskim haljam (Ferfila, 2013). Na sebi so imeli tudi veliko nakita (tudi ploščice za usta), ki je bil večinoma iz školjk. Nekatera plemena so prakticirala tudi tetoviranje.

Od ostalih Indijancev so bili drugačni tudi po tem, da so cenili materialno bogastvo in zasebno lastnino. Če si bil bogat, si bil močen. Vendar pa so največ spoštovanja pridobili, če so svoje bogastvo podarjali drugim (podarjali so si nakit, orožja in predvsem odeje). A so morali tisti, ki so bili obdarjeni, to nekako vrniti s svojimi stvarmi, v nekaterih plemenih so morali celo vrniti stvari z enako vrednostjo, kot so jih dobili. Družine so včasih med seboj prav tekmovalе, kdo je bolj bogat in kdo lahko več da drugim. To so lahko pokazali tako, da so pobili več svojih sužnjeve, ki so jih zajeli drugemu plemenu in s tem pokazali, kaj si lahko privoščijo (Ferfila, 2013). Velik dogodek, ko so se obdarjali z darili, se imenuje potlač. Tukaj se zbere veliko ljudi, ki z razdeljevanjem svojega bogastva pridobijo veliko moči in spoštovanja. Traja lahko tudi tri dni. Na potlaču so še igrali, plesali in peli. Glasba je pomemben del njihove kulture. Imeli so veliko različnih bobnov, ki so jim dajali ritem (Wikipedia, 2.1.2020).

¹³ Ostali Indijanci v Severni Ameriki že tako niso tako kosmati, pa tudi v mladosti si izpulijo dlake na bradi. To delajo predvsem zato, da si lahko obraz barvajo z barvami.

Njihova umetnost je nekaj posebnega. Imeli so svoj stil slikanja, pri katerem se vsak element slike preliva v drugega. Slikali so barvito in upodabljali živali, pa tudi mitološka bitja. Slikali so na oblačila, nekateri so izdelovali tudi košare (Wikipedia, 2.1.2020). A najboljši so bili v rezbarjenju in kiparjenju lesenih izdelkov, ki so jih na koncu še mojstrsko pobarvali. Bili so edini Severnoameriški Indijanci, ki so imeli tudi določene vloge kiparjev, slikarjev in pesnikov (Ferfila, 2013). Delali so obredne maske in velike kanuje (v njih je dovolj prostora tudi do 600 ljudi), a najbolj znani so po svojih totemih. To so leseni kipi, ki govorijo o zgodovini kakšne družine, ali pa o zgodbah, ki vključujejo tudi mitološka bitja. Vsak totem je imel svojo zgodbo, lahko tudi svojo pesem. To so tudi največji leseni kipi na svetu (Ferfila, 2013).

Slika 53: Pleten pladenj

Vir:
https://en.wikipedia.org/wiki/Northwest_Coast_art,
 2.1.2020

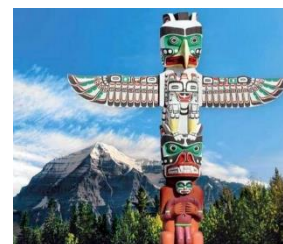
Slika 52: Okrašeno ogrinjalo

Vir:
https://en.wikipedia.org/wiki/Northwest_Coast_art,
 2.1.2020

Slika 51: Obredna maska

Vir:
<https://www.pinterest.com/pin/519462138246099640/?lp=true>, 2.1.2020

Slika 50: Totem

Vir:
<https://bodymindbeautyhealth.wordpress.com/tag/totem-pole/>, 2.1.2020

Nekaj časa so z njimi trgovali Rusi in tudi zasedli njihovo območje (Aljaska), potem so spadali k Angležem in na koncu k Američanom in Kanadčanom. Tako kot ogromno ostalih Indijancev so tudi te zelo močno prizadele bolezni, ki so jih prinesli belci. Indijanci SZ obale ZDA in Kanade so morda zaradi bolezni izgubili kar 90% prebivalstva, kar pa je bilo toliko bolj v prid belcem.

Imeli so razne religiozne obrede, kjer so plesali, peli in igrali. Pri obredih so si nadeli velike umetelno narejene maske, na katerih je bila upodobljena žival ali mitološko bitje. Ptica Gromovnica¹⁴ je ena najbolj znanih in jo velikokrat upodabljajo. Tudi Sisiutl je mitološko bitje, ki ga veliko upodabljajo in je običajno v podobi dvozglave kače (Wikipedia, 2.1.2020).

¹⁴ To mitološko bitje je značilno za veliko plemen v Severni Ameriki. Znana je po tem, da dela grom in strele (Bartlett, 2016).

Slika 55: Ptica Gromovnica

Vir:

<http://www.cuyamungueinstitute.com/articles-and-news/thunderbird-a-symbol-of-power-strength-and-nobility/>, 2.1.2020

Slika 54: Sisiutl

Vir:

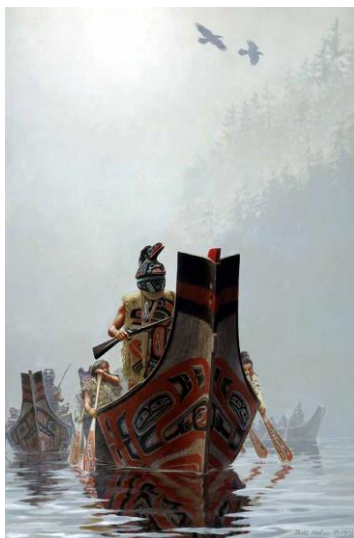
<http://www.galleryindigena.com/gallery/kwagiulth-sisiutl/>, 2.1.2020

2.2.7.1. Haida

Indijanci Haida so živeli na severu Britanske Kolumbije (kanadska provinca) in na jugovzhodu Aljaske. Živeli so predvsem ob morju, v katerem so lovili ribe in kite ter iskali školjke. Sorodni so plemenoma Tlingit in Tsimishian.

Imeli so matrilinealni sistem sorodstva. Tako kot drugi Indijanci SZ obale, so tudi ti živeli v velikih hišah in imeli vas, ograjeno s palisadami. Imeli so nekoliko razčlenjeno družbo in prav tako cenili bogastvo in delitev le tega. Izvajali so potlače, ki so jih pogosto imeli takrat, ko jih je poglavar hotel spomniti na kak pomemben dogodek (Wikipedia, 3.1.2020).

Bili so zelo bojeviti. S svojimi velikimi oceanskimi kanuji (na katerih je bilo tudi po 60 veslačev) so napadali sosednje vasi. Včasih je bilo tudi po 40 kanujev, s katerimi so napadali. Vzrok za to je bilo predvsem maščevanje in iskanje sužnjev, ki so bili zaradi svoje uporabnosti zelo iskani. Napadali so plemena vse do današnje zvezne države Washington. Včasih so na bojni pohod vzeli še vrača, saj so verjeli, da lahko uniči duše sovražnikov. Uporabljali so loke in puščice (kasneje strelno orožje) in večnamenska bodala. Zanimivo je, da so nosili lesene čelade in bojne oklepe, narejene iz lesenih letvic. Veliko Indijancev drugih plemen je o Indijancih Haida govorilo kot o agresivnih in strah vzbujajočih bojvnikih (Wikipedia, 3.1.2020).

Slika 56: Indijanci Haida na bojnem pohodu

Vir: <https://www.museedelhistoire.ca/cmce/exhibitions/aborig/nwca/nwcah17f.html>, 3.1.2020

Bili so odlični rezbarji in kiparji. Njihove maske so bile zelo izpopolnjene – lahko so jih obračali, odpirali, zapirali kljun in prelagali, s čimer so spremenili podobo na maski. Imele so tudi sveto vrednost. Masko si je lahko nadel le tisti, ki mu je bila namenjena, saj je bila maska narejena za dušo vsakega posameznika (Wikipedia, 3.1.2020). Prav tako so znani po svojih totemih in manjših kipih.

Slika 57: Indijanci Haida v obredni opravi

Vir: <https://haidapeople.weebly.com/clothing.html>, 3.1.2020

Na začetku so Indijanci Haida z belimi trgovci dobro sodelovali in bili najmočnejši trgovci SZ obale. Tukaj so bili Rusi, Španci, Angleži in na koncu Američani. Zaradi bolezni je število Indijancev Haida močno upadlo (leta 1915 jih je bilo le 588).

Njihovo življenje je bilo zelo povezano z religijo. Verjeli so, da so živali pametnejše od ljudi. Eden od pomembnih je Yaahl ali Krokar. Lahko je čarovnik, ustvarjalec in pomaga ljudem, lahko pa je tudi razbojnik. Ta'xet in Tia sta bogova smrti - Ta'xet je bog nasilne smrti, Tia, pa boginja mile smrti. Ker so živeli blizu oceana, je v njihovi mitologiji veliko elementov o njem (Wikipedia, 3.1.2020).

Zgodba o nastanku človeka pri Haida Indijancih je prav tako povezana z morjem. Po njihovem je bil na začetku ves svet morje. Edino bitje je bil Krokar, ki mu je postalo dolgčas in je začel

leteti naprej. Nenadoma je voda začela izginjati. Ko je postal Krokar lačen, se je prikazala hrana. Nekega dne pa je zaslišal čudne zvoke, ki so prihajali iz školjk. Na koncu so iz školjk prišli ljudje. Najprej so bili le moški, potem pa so prišle še ženske (zvetevetevans.wordpress, 3.1.2020).

2.2.8. Subarktični Indijanci

To so Indijanci, ki prebivajo nekoliko južneje od Arktičnega kroga¹⁵ (predvsem v Kanadi, pa tudi na Aljaski). Ob Atlantiku so to pleme Micmac, malo bolj na zahodu Algonkini, veliko območje, predvsem na vzhodu Kanade, so zavzemali Kriji, bolj na zahodu Kanade pleme Chippewyan, na Aljaski pleme Kutchin ... Imajo zelo različne kulture, saj so živeli na zelo velikem območju. Območje je bilo redko poseljeno. Podnebje je zelo mrzlo (-40 °C), a poleti se temperature dvignejo tudi na 27 °C. Površje je večinoma ravno in ga prekriva gozd, ki je vedno bolj iglast. Oblačili so se v debela krzna, a so se vseeno morali pogosto spopadati z mrazom, pa tudi z lakoto. Veliko plemen je bilo nomadskih.

Bili so lovci in nabiralci. Lovili so jelene, lose, medvede, bobre in ribe ter nabirali užitne rastline. Nekateri so bili odvisni predvsem od karibujev (severni jeleni) in se skupaj z njimi selili. Pogosto so uporabljali pasti, v katere so se ujele razne živali, karibuje pa so pogosto lovili tako, da so jih spravili v ogrado in jih potem ubili (Ferfila, 2013). Za bojevanje so uporabljali loke, kopja in kije.

So zelo tihi¹⁶. Najbolj uživajo v dolgih urah tišine, ko ležijo ob ognju. Tako kot ostali Indijanci so tudi zadržani in strpni (Britannica, 4.1.2020). Ena od njihovih etičnih lastnosti je tudi nevmešavanje v stvari drugih (Ferfila, 2013). Kot pri vseh Indijancih, je bila kraja zelo velik prekršek (tudi pri otrocih) in je bila primerno kaznovana (Britannica, 4.1.2020).

Živeli so v različnih domovih. Na vzhodu so bili to vigvami, ki so jih prekrili z brezovim lubjem, v kanadskih prerijah so uporabljali tipije, na Aljaski pa so imeli domove iz lesenih debel, prekritih s kožami, lubjem ali mahom (podobne kot vigvami, samo večje) (Ferfila, 2013).

¹⁵ Znotraj Arktičnega kroga živijo Inuiti.

¹⁶ Tudi ostali Severnoameriški Indijanci so zelo tihi (tišino imajo za glas Velike skrivnosti)

Slika 60: Vigvam

Vir:

<https://www.pinterest.com/pin/317574211198799127/?lp=true>, 4.1.2020

Slika 59: Tipi

Vir:

<https://www.pinterest.com/pin/546554104754659398/?lp=true>, 4.1.2020

Slika 58: Aljaška bivališča

Vir:

<https://docplayer.net/79215178-Gwichya-gwich-in-googwandak-the-history-and-stories-of-the-gwichya-gwich-in.html>, 4.1.2020

Moški je lahko imel več žen, a je moral naloviti toliko več hrane. Pri izbiri partnerja so se upoštevale želje sina oziroma hčerke, a se je pričakovalo, da bo ubogal/a tudi starše¹⁷ (Ferfila, 2013).

Pogosto so se bojevali z drugimi plemeni (tudi z Inuiti). Razlogi za to so bila maščevanja, pa tudi ugrabitev žensk in redkeje obramba ozemlja. Ugrabljanje žensk je bilo zelo pogosto. Ponavadi so to počeli mladi moški, ki so si iskali ženo (Ferfila, 2013).

Tako kot veliko drugih plemen v Severni Ameriki, so tudi ta uporabljala krplice. To so lesena obuvala, ki so narejena tako, da se ne ugrezaš v sneg.

Slika 61: Očipvejske krplice

Vir: <https://www.pinterest.com/pin/344103227756963295/?lp=true>, 4.1.2020

¹⁷ Tak način izbiranja partnerja je pri Severnoameriških Indijancih zelo pogost.

Kot nekatera druga plemena so tudi Indijanci subarktike uporabljali pse kot prevozno sredstvo, vendar so bili tukaj še pomembnejši. Niso jih uporabljali samo za prevažanje stvari, ampak tudi za prevažanje ljudi, tako da so jih vpregli v sani.

Slika 62: Indijanska pasja vprega

Vir: <https://reschner.wordpress.com/category/robin-eschner/>, 4.1.2020

Ko so k subarktičnim Indijancem prišli belci (predvsem Angleži), se je njihovo življenje močno spremenilo. Veliko so trgovali in med drugim dobili strelno orožje. A vseeno so bili (predvsem južnejši) pobiti. Prav tako so jih bolezni močno prizadele. Zelo veliko prebivalcev je umrlo.

Šamani, ki so bili lahko moški ali ženske, so bili zelo spoštovani, saj so imeli zdravilne in vedeževalske sposobnosti. Tako kot nekateri drugi Indijanci (npr. tisti Indijanci ob SZ obali) so verjeli, da ima vsak svojega duha, ki skrbi zanj in ga ščiti. Podobno kot ostali so tudi vsaki pobiti živali izkazali veliko spoštovanja (še posebej ubitemu medvedu). Na vzhodu so verjeli v Manituja (angolkinski izraz za Velikega duha) (Britannica, 4.1.2020). Prav tako so nekateri imeli živali za pametnejše od ljudi.

2.2.8.1. Kriji

Kriji so bili verjetno največje in najobsežnejše pleme v Kanadi. Živeli so na območjih vse od Atlantika do Pacifika. Nekaj Krijev je živelo tudi v današnji Montani, Severni Dakoti in Minnesoti. Ker so Kriji zavzemali tako veliko območje, jih delimo na: Naskapi in Montagnais (skupaj Innu), ki so živeli v vzhodnem Quebecu in na Labradorju, Atikamekw, ki so živeli v Quebecu, East Cree, ki so živeli na severu Qubeca, Moose Cree, ki so živeli v Ontariu, Swampy Cree, ki so živeli predvsem v okolici Hudsonovega zaliva, Woods Cree, ki so živeli v Alberti in Saskatchewanu in Plains Cree, ki so živeli v Manitobi, Saskatchewanu, Alberti in Montani (Wikipedia, 4.1.2020).

Bili so lovci in nabiralci, a so jedli različno hrano. Nekateri so se prehranjevali predvsem z divjadjo, nekateri z bizoni, nekateri s karibujji in nekateri z ribami. Tako je bil tudi njihov način življenja drugačen. Tisti, ki so živeli v preriji,¹⁸ so gradili tipiže, ostali pa večinoma v igvame.

¹⁸ Ti Kriji so živeli tak način življenja kot ostala prerijska plemena. Bili so zavezniki z Očipvejci in Asiniboinci, ter ustvarili tako imenovano Železno konfederacijo, a so bili tudi sovražniki Dakotčanov in Črnonožcev

Tako kot ostala subarktična plemena so se tudi bojevali. Pri tem so uporabljali loke in puščice, kopja in kasneje puške.

Prav tako so živeli v klanih in so moški lahko imeli več žen.

Slika 64: Krijski moški

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Cree>,
4.1.2020

Slika 63: Krijski ženski

Vir: <https://en.wikipedia.org/wiki/Cree>,
4.1.2020

Tako kot ostali Indijanci so imeli bogato mitologijo, polno božanstev, polbogov in junakov. Kisemanito je Veliki duh (neviden, brez spola in oblike), ki je tudi stvarnik. Witiko je slab duh. Če je kdo npr. sebičen, pohlepen itd., se Witiko za kazen naseli vanj. Wesakechak je junak, ki pomaga ljudem. Takih mitoloških bitij je zelo veliko. Kriji izvajajo tudi folklore, ki so namenjene njihovim božanstvom (native-languages.org, 4.1.2020).

Kriji imajo svojo zgodbo o nastanku ljudi. Kisemanito je ustvaril Zemljo in vse rastline, ter kasneje še živali na njej. Bil je zadovoljen s tem, kar je videl. A živalim je bilo dolgčas in prosile so ga za pomoč. In tako je ustvaril ljudi. To so bila neoglajena in nespametna bitja in živali so dobile nalogo, da ji naučijo kaj naj jedo, kje najdejo zavetje in kako se naj obnašajo. Bili so srečni. Tako so se ljudje začeli množiti. Od svojih živalskih skrbnikov so zahtevali vedno več. Ker jim živali niso ugodile, so jih začeli pobijati. Ugotovili so, da jih lahko jedo in se oblačijo v njihove kože. Tako so iz pohlepa začeli ubijati živali. Kisemanito je predlagal, da ljudi pusti same na Zemlji, da ugotovijo kaj so naredili narobe, a živali so se jih usmilile in ga prosile, naj ne naredi tega. Strinjal se je, a vseeno so se dogovorili, da živali več ne bodo varovale ljudi in da ne bodo več govorili istega jezika. Ustvaril je tudi živalske duhove. To so duhovi, ki še vedno vodijo ljudi v njihovem življenju. A svojega živalskega duha si zasluži samo človek, ki je dobrega srca (indigenouspeople.net, 4.1.2020).

2.3. Severnoameriški Indijanci od prvih rezervatov do danes

Belci so torej skoraj povsem uničili indijansko kulturo. Z njimi so se bojevali, opijanjali, jim lagali, kradli... Ves čas so jih potiskali stran od njihovega ozemlja (še posebej, če so odkrili zlato in če je bila zemlja rodovitna). To je bilo velikokrat na zahod (kamor so kasneje prav tako prišli).

Za belce je bilo najbolj praktično naseliti Indijance v rezervate – ni se jim bilo treba več boriti, pa še Indijanci jih ne bodo več motili. Za rezervate so jim pogosto dodelili zemljišča z nerodovitno zemljo, a so jim vseeno govorili, kako bodo tam dobro živeli in da bodo svobodni. Bili so zelo revni. Pa še tisto zemljo, ki jim je bila dodeljena, so jim jo včasih belci vzeli, da so na koncu živeli na majhnem koščku zemlje. »Zanesljivo lahko rečemo, da niti ped zemlje ne bo vzeta Indijancem brez njihovega privoljenja. Svetost njihovih pravic občutijo vsi misleči ljudje tako v Ameriki kot v Evropi.« (Burgar F. in Burgar M. K., 1990, str. 84) To so besede Thomasa Jeffersona, leta 1786.

Prvi rezervat za Severnoameriške Indijance je nastal leta 1758 in je bila dodeljen Delavarom (nationalgeographic.org, 13.1.2020). Kasneje jih je nastalo vedno več.

Najbolj znana preselitev Indijancev v rezervat je Pot solz. Pri tem je šlo za odstranitev okoli 60.000 Indijancev JV gozdov, ki so morali iti v rezervate zahodno od reke Misisipi. Dodeljen jim je bil rezervat v Oklahomi. Večina ozemlja zahodno od Misisipija je takrat veljala za ozemlje, ki bo Indijancem pripadalo za vedno (Wikipedia, 13.1.2020). A prihajalo je vedno več belcev, ki so izpodrinjali Indijance in zato so se odločili, da bodo »trajno mejo« (ki je bila prej Misisipi) predstavili še nekoliko bolj na zahod (Brown, 1979).

Podobno kot se je zgodilo vzhodnim Indijancem, se je zgodilo tudi zahodnim. Nekateri so se še dolgo bojevali, nekateri so skušali pobegniti, a na koncu so se bili vsi prisiljeni vdati. V rezervate so bili prisiljeni iti tudi, ker ni bilo več bizonov¹⁹. Začel se je nov kult, imenovan Ples duhov. V njem se da prepoznati veliko krščanskega pridiha in predvsem samozavest Indijancev, ki so bili prej obupani in uničeni. Začetnik tega je bil Pajut Vovoka. Leta 1887 je imel videnje in postal mesija (Wikipedia, 13.1.2020). Kult se je razširil med veliko prerijskih Indijancev (zato, ker jim je dal upanje). »Vsi Indijanci morajo plesati, vsepovsod, kar naprej plesati. Prav kmalu, že naslednjo pomlad bo prišel Veliki duh. Prinesel bo nazaj vsakršne živali. Povsod bo veliko divjačine. Vsi mrtvi Indijanci bodo vstali in oživali. Vsi bodo spet močni kot mladeniči, znova bodo mladi. Naši slepi Indijanci bodo spet spregledali, pomladili se bodo in se imeli lepo. Ko bo prišel Veliki duh, morajo vsi Indijanci oditi visoko v gore, daleč od belih ljudi. Belci potem ne bodo mogli škodovati Indijancem. Ko bodo Indijanci že visoko na gori, bo vodovje naraslo in vsi beli ljudje bodo pomrli, utonili bodo. Potem bo voda spet stekla po strugah in nikogar več ne bo razen Indijancev in mnogo živali vsepovsod. Potem bo vrač Indijancem oznanil, da morajo venomer plesati, in lepi časi bodo prišli. Indijanci, ki ne bodo plesali in ki ne verjamejo tem besedam, bodo postali majhni kot čvelj in bodo taki ostali. Drugi

¹⁹ Belci so jih postrelili, kar tako (predvsem, da bi uničili Indijance). V 18. stoletju je živelo več kot 60 milijonov bizonov, v 19. stoletju pa jih je bilo le 541.

se bodo spremenili v les in jih bodo zakurili.« (Brown, 1979, str. 437, 438) To je sporočilo Vovoke in na tem je temeljil Ples duhov. A končal se je zelo tragično. Belce je namreč postajalo strah, ko so gledali odločnost Indijancev. Mislili so, da pripravljajo upor. Postali so nemirni in ta nemir se je končal pri Ranjenem kolenu. Pokol pri Ranjenem kolenu se je začel z razorožitvijo 350 Sujev, a ker en Indijanec ni razumel ukaza, ker je bil gluh, se je začelo streljanje. Bil je popoln kaos in nesporazum. Ubitih je bilo okoli 300 Indijancev (moških, žensk in otrok) in 25 belcev (verjetno so jih zaradi kaosa največ ubili belci sami). Odnegli so trupla in nekateri Suji, ki so bili še živi, so bili priča bizarni stvari. Bilo je leta 1890, štiri dni po božiču. V cerkvi so gorele sveče in postavljene so bile jasli in nad njimi je bil napis z velikimi črkami: MIR LJUDEM NA ZEMLJI (Brown, 1979). Tistega dne ni umrlo samo 300 Sujev: »Zdaj vidim, da je v krvavem blatu še nekaj umrlo in je snežni vihar še nekaj drugega pokopal: tam so umrle sanje nekega ljudstva. To so bile čudovite sanje... Obroč, ki je povezoval plemena, se je pretrgal in zrahljal vezi. Nič več nismo skupaj in sveto drevo se je posušilo.« (Brown, 1979, str. 469) Kot je povedal Črni los, je bil za Indijance to konec upanja. To je bil zadnji spopad med Severnoameriškimi Indijanci in belci.

Slika 67: Vovoka

Vir:

<https://nevadahalloffa.me.org/wovoka/>

4.1.2020

Slika 66: Plesalci Plesa duhov

Vir:

<https://www.britannica.com/topic/Ghost-Dance>, 4.1.2020

Slika 65: Vojaki pred suškimi trupli

Vir:

<https://www.pinterest.com/pin/375487687658522185/?lp=true>

4.1.2020

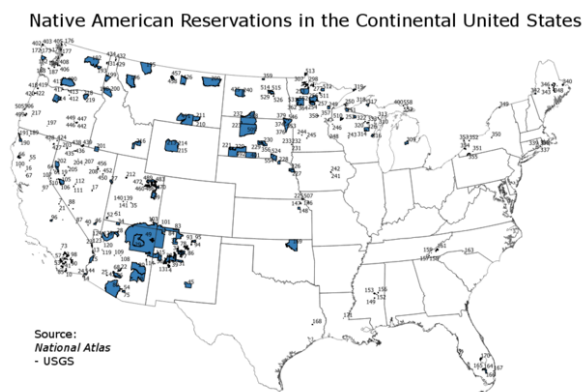
Danes je v Severni Ameriki več okoli sedem milijonov Indijancev²⁰. Od tega jih je zelo veliko²¹ izven rezervatov. Večinoma so odšli v večja mesta in zaživel kot Američani. A to je bilo zelo težko in veliko Indijancev je revnih ali pa živijo na pragu revščine (Wikipedia, 14.1.2020).

Velikost današnjih indijanskih rezervatov je različnih (rezervat Navajo Nation obsega kar 71.000 km²). Tisti Indijanci, ki so v rezervatih, so prav tako zelo pogosto revni. Res pa je, da so se nekateri prilagodili in lahko celo obogateli, npr. s svojimi igralnicami (JV Indijanci). Nekateri se preživljajo z izdelovanjem umetnin, ki jih potem prodajo (še posebej Indijanci SZ pacifiške

²⁰ V ZDA jih je več kot pet milijonov, kar, pa je 0,9% vseh Američanov.

²¹ V ZDA živi 78% Indijancev izven rezervatov.

obale). Delajo veliko stvari, da privabijo turiste in s tem zaslužijo (npr. pow wow). Nekateri so poljedelci in živinorejci (Navaji). Tako delajo večino stvari enako kot belci – otroci hodijo v šolo, oblačijo se kot belci, uporabljajo podobne stvari kot belci... Danes pa se nekoliko bolj spodbuja in sploh dovoli prakticiranje njihovih obredov, oblačenje v tradicionalna oblačila... Nekateri Indijanci gredo še vedno, ko zbolijo, najprej k plemenskemu vraču in se izogibajo stvarem in navadam belcev (Ljudstva sveta, 1980). Indijanska plemena imajo tudi svojo samoupravo in odločajo o veliko stvareh znotraj plemena.

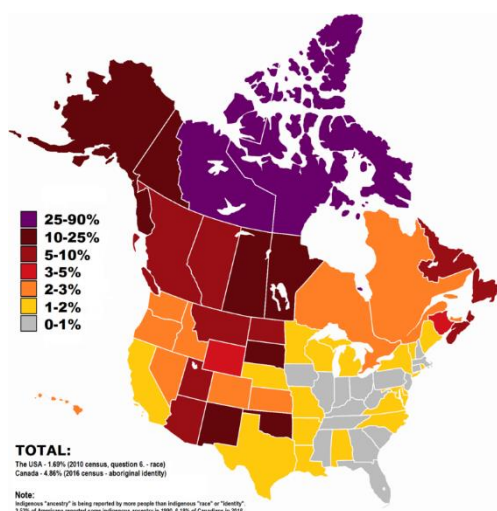

Slika 68: Indijanski rezervati v ZDA

Vir:

https://en.wikipedia.org/wiki/Native_Americans_in_the_United_States,

14.1.2020

Slika 69: Poseljenost Indijancev v Severni Ameriki

Vir:

https://en.wikipedia.org/wiki/Native_Americans_in_the_United_States,

14.1.2020

A to še zdaleč ni tako, kot je bilo včasih – ko so v miru lovili, nabirali, plavali, tekali, jahali ... Takrat so bili ljudje narave – svobodni in neodvisni.

3. UČNA URA Z NASLOVOM »SEVERNOAMERIŠKI INDIJANCI – DIVJAKI, MODRECI ALI PUSTNA MASKA?« (EMPIRIČNI DEL RAZISKOVALNE NALOGE)

Cilj empiričnega dela raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kakšno je znanje in kakšne so predstave sošolcev o Severnoameriških Indijancih. Pripravil sem učno uro o življenju in usodi Severnoameriških Indijancev. Postavil sem hipotezo, da sošolci o Severnoameriških Indijancih ne vedo veliko.

V empiričnem delu raziskovalne naloge sem si zastavil naslednje cilje:

- preveriti znanje sošolcev o Severnoameriških Indijancih in njihovi usodi (s tem sem preverjal svojo hipotezo),
- predstaviti propad indijanskih kultur v Severni Ameriki in ravnanje belcev z njimi,
- spodbuditi zavedanje o diskriminiranih ljudeh, ki so ali so bila uničena zaradi belcev.

Na začetku učne ure sem sošolcem zastavil naslednja vprašanja:

- Napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.
- Ali so bili Indijanci eno samo ljudstvo/pleme? DA NE

Pojasni svoj odgovor.

- Ali poznaš kakšno indijansko pleme? Če da, ga navedi.
- Obkroži odgovor, ki se ti zdi najbolj pravilen.
 - a) Vsi Indijanci so bili mili ljudje, ki niso drug drugemu storili nič žalega.
 - b) Vsi Indijanci so bili nasilni. Ves čas so se pretepali, mučili, posiljevali ženske in nekateri so bili kanibali (ljudožerci).
 - c) Nekateri Indijanci so bili sicer nekoliko kruti in bojoviti, a ne vsi. Spoštovali so naravo in so bili načeloma velikodušni in prijazni.
 - d) Indijanci so se med seboj imeli radi, a niso marali narave. Bili so tudi neumni in zato niso nikoli dosegli višje civilizacije.
- Kaj se je zgodilo s Severnoameriški Indijanci ob stiku z belci?

V učni uri je sodelovalo 14 učencev 8. razreda (žal je zaradi bolezni manjkalo 7 sošolcev). Po uvodnem delu z anketiranjem sošolcev sem izvedel učno uro, v kateri sem predstavil nekaj značilnosti življenja Indijancev in njihove zgodovine. Predstavitve je trajala približno 30 minut. Ob koncu predstavitve sem sošolcem zastavil nekaj vprašanj, s katerimi sem želel preveriti, kaj so se med predstavitvijo naučili.

Po predstavitvi sem sošolcem zastavil naslednja vprašanja:

- Ponovno napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.
- Navedi tri stvari, ki si jih iz moje predstavitve najbolj zapomnil.
- Kaj se je zgodilo s Severnoameriškimi Indijanci ob stiku z belci? Če misliš enako kot prej, lahko pustiš prazno.
- Ali veš še za kakšno zatirano skupino s strani belcev? Če da, jo navedi.

4. REZULTATI

Predstavljam bom rezultate empiričnega dela raziskovalne naloge. Analiziral sem odgovore sošolcev pred predstavitvijo in po njej.

4.1. Pred predstavitvijo

- Napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.

Tabela 1: Odgovori sošolcev na vprašanje, na kaj se spomnijo ob besedi Indijanec

Odgovor	Pogostost
Amerika	9
Krištof Kolumb	3
Zgodovina	3
Peresa	2
Indija	3
Prebivalstvo	2
Preživetje v divjini	1
Bojevanje	1
Pogum	1
Šotori	1
Indijanec	1
Američani	1
Lok	2
Perjanica	1
Človek	1
Pleme	1
Kultura	1
Poslikave	1

Sošolci so se največkrat spomnili na Ameriko, kar je dokaj logično. Trije so napisali tudi Krištof Kolumb (ker vedo, da je odkril Ameriko), zgodovina (nekaj o koloniziranju Amerike smo se učili pri zgodovini) in Indija (najbrž zaradi izvora besede Indijanec, ki ga poznamo iz učne snovi o odkrivanju ameriške celine).

- Ali so bili Indijanci eno samo ljudstvo/pleme?
12 učencev – NE
2 učenca – DA

Večina sošolcev ve, da Indijanci niso enotno ljudstvo.

Prosim, pojasni svoj odgovor:

9 učencev – niso odgovorili

5 učencev – so odgovorili, da je plemen oziroma ljudstev več in so na različnih delih Amerike.

Večina sošolcev ni pojasnila odgovora, ostali so odgovorili pravilno.

- Ali poznaš kakšno indijansko pleme?
14 učencev (vsi) – NE

Sošolci žal niso poznali nobenega indijanskega plemena.

- Obkroži odgovor, ki se ti zdi najbolj pravilen.

Tabela 2: Odgovori sošolcev na vprašanje, kakšni so bili Indijanci.

Odgovor	Pogostost
a) Vsi Indijanci so bili mili ljudje, ki niso drug drugemu storili nič žalega.	0
b) Vsi Indijanci so bili nasilni. Ves čas so se pretepali, mučili, posiljevali ženske in nekateri so bili kanibali (ljudožerci).	0
c) Nekateri Indijanci so bili sicer nekoliko kruti in bojeviti, a ne vsi. Spoštovali so naravo in so bili načeloma velikodušni in prijazni.	12
d) Indijanci so se med seboj imeli radi. Bili so pa neumni in zato niso nikoli dosegli višje civilizacije.	1
Neveljaven odgovor	1

Skoraj vsi so odgovorili pravilno (odgovor C). Eden je mislil, da so bili neumni (odgovor D), eden pa je odgovoril neveljavno, saj je obkrožil več odgovorov.

- Kaj se je zgodilo s Severnoameriškimi Indijanci ob stiku z belci?

Tabela 3: Odgovori sošolcev na vprašanje, kaj se je zgodilo s Severnoameriškimi Indijanci ob stiku z belci.

Odgovor	Pogostost
Belci so jih zaslužnili.	3
Belci so jih pobili in se bojevali z njimi.	5
Umrli so zaradi bolezni.	4
Brez odgovora	7

Na vprašanje je odgovorila polovica učencev. Največkrat so napisali, da so jih belci pobili ali da so se začele vojne. Štirje so napisali, da so umrli tudi zaradi bolezni. Trije so napisali, da so jih belci zaslužnili in, da so delali na plantažah, kar je bilo bolj redko (verjetno so jih zamenjali z afriškimi črnci).

4.2. Po predstavitvi

- Ponovno napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.

Tabela 4: Odgovori sošolcev na vprašanje, na kaj se zdaj spomnijo ob besedi Indijanec

Odgovor	Pogostost
Amerika	6
Bizon	3
Kojot	1
Na začetku so sprejeli belce	2
Indija	2
Koruza	1
Šotori	2
Pustna maska	3
Bilo je zelo vroče	1
Imenovali so se Črne noge	1
Ljudstvo	1
Veliko plemen	1
Divjina	1
Bojevanje	1
Ubijanje živali	1
Lok	1
Kultura	1
Poslikave	1
Prebivalstvo	1
Zgodovina	1

Ob besedi Indijanec se učenci najpogosteje spomnijo na Ameriko. V drugih odgovorih so napisali večinoma stvari, ki so si jih zapomnili po predstavitvi. Trije so napisali bizon oziroma pobijanje bizonov, prav tako so trije napisali pustna maska.

- Napiši tri stvari, ki si si jih iz predstavitve najbolj zapomnil.

Tabela 5: Odgovori sošolcev na vprašanje, kaj so si iz moje predstavitve najbolj zapomnili

Odgovor	Pogostost
Belci pobijali živali oz. bizone	4
Plemena	2
Kojot	1
Veliko plemen	2
Plemena imela imena po živalih itd.	1
Gojili so fižol	1
Aboridžini	1
Bili so goli	1
Evropejci	1
Imeli posebne obleke	1
Krokar	1
Rezervati	1
Bili so divji	1
Živel so v divjini (gozdni ljudje)	1
Imeli so zanimivo tradicijo	1
Totem	2
Da so verjeli v dva ista boga	1
Bojeviti	1
Geronimo	1
Cheeki	1
Kje so živali	1
Indijanci danes	1
Evropejci prišli v Ameriko	1
Postali odvisni od alkohola	1
Umirali zaradi bolezni	1
Kje in kako so Indijanci živali	1
Vojne	1
Veliko jih živi v rezervatih	1
Nori konj	1
Veliko umrlo zaradi bolezni in alkohola	1
Danes revni	1
Verjeli v nadnaravne sile	1
Bog ni imel določene oblike	1

Vsak posameznik je napisal, kar si je najbolj zapomnil. Odgovori so zelo različni. Za večino je bilo najbolj zanimivo pobiranje bizonov.

- Kaj se je zgodilo s Severnoameriškimi Indijanci ob stiku z belci? Če misliš enako kot prej, odgovora ne zapiši.

Tabela 6: Odgovori sošolcev na vprašanje, kaj zdaj mislijo, da se je zgodilo z Indijanci ob stiku z belci

Odgovor	Pogostost
Umrli od bolezni	1
Vojne, ker so belci hoteli zemljo, denar...	3
Belci so jih pobijali	2
Indijanci so jih sprejeli	2
Brez odgovora	9

Večina učencev na vprašanje ni odgovorila (to lahko pomeni, da mislijo enako kot prej ali pa odgovora niso želeli napisati). Tisti, ki so odgovorili, so napisali predvsem načine, kako so Indijanci umrli in propadli, pa tudi, da so Indijanci na začetku sprejeli belce.

- Ali veš še za kakšno zatirano skupino s strani belcev? Če da, jo navedi.
2 učenca – aborigini
12 učencev – niso odgovorili

Velika večina sošolcev na to vprašanje ni odgovorila. Samo dva sošolca sta se spomnila na aborigine (najbrž zato, ker sem jih omenil v svoji predstavitvi).

Na osnovi rezultatov težko presodim, če sošolci po predstavitvi razmišljajo drugače kot prej. Njihovi odgovori v drugi anketi so nekoliko bolj poglobljeni. Gotovo so si nekaj stvari zapomnili in imajo zdaj več znanja o Severnoameriških Indijancih kot prej. Želim si, da sem jih spodbudil k razmišljanju o početju belcev v odnosu do Indijancev, vendar je to v veliki meri odvisno od posameznika. Čeprav rezultati niso takšni kot sem pričakoval, so sošolci predstavitev spremljali z velikim zanimanjem. Menim, da bi bili rezultati podobni tudi v drugih osmih razredih. Poznavanje Indijancev in tudi drugih prvotnih prebivalcev posameznih celin je povezano s splošno razgledanostjo posameznika in njegovim zanimanjem za kulturo in način življenja različnih ljudstev sveta.

5. ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi sem predstavil Severnoameriške Indijance. Na začetku sem opisal njihovo religijo, filozofijo, mišljenje in povezanost z naravo. Opisal sem osem geografskih območij in Indijance na njih. Za vsako območje sem podrobneje opisal še eno pleme. S tem sem prikazal, kako so bili Indijanci kulturno raznoliki. Po tem sem napisal še nekaj o Indijancih v rezervatih skozi zgodovino in kako živijo danes. Moj cilj je bil tudi prikazati početje belcev odkar so začeli kolonizirati svet. Pri svojih sošolcih sem imel predstavitev o Severnoameriških Indijancih. Prav tako sem izvedel anketi – eno pred mojo predstavitvijo, kjer sem preveril splošno znanje o Severnoameriških Indijancih in eno po moji predstavitvi, kjer sem preveril, če so se kaj naučili in če imajo zdaj drugačen odnos do Severnoameriških Indijancev in slabih početij belcev. Na osnovi njihovih odgovorov o tem težko presojam, upam pa, da sem jim vendarle odprl kakšno novo perspektivo o razmerjih v svetu.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

V svoji nalogi sem predstavil Severnoameriške Indijance – njihovo kulturo, zgodovino, propad, razmišljanje, odnos z belci. Želel sem opozoriti na diskriminacijo, ki se dogaja po celem svetu. Za razliko od raznih mitov in izmišljenih stvari o Indijancih sem poskušal zbrati čim bolj verodostojne vire in napisati nepristransko besedilo. Želel sem dodati svoj prispevek k ozaveščanju, da naša kultura ni edina in najbolj pravilna, ampak da poznavanje različnih kultur bogati posameznikovo življenje in vpliva na odnose med ljudmi. Empirični del naloge s predstavitvijo moje raziskovalne naloge sošolcem je moj prispevek k boljšemu poznavanju Severnoameriških Indijancev kot primera prvotnih prebivalcev, ki so bili deležni slabega ravnanja belcev. Odnos večinskih narodov do manjšin je v današnjem sodobnem svetu problem, s katerim se soočamo povsod po svetu, zato je odgovornost nas vseh, da pomagamo graditi sočuten odnos do soljudi ne glede na njihovo raso, vero ali kulturo.

7. SEZNAM LITERATURE IN VIROV

7.1 Seznam knjižnih virov

Allen, T., Bastable, J., Binney, R., Harwood, J., Haley, T. in Mason, A. (2012). Kako se je vse začelo. Resnica o dogodkih, ki so oblikovali današnji svet. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Baraga F. (1970). Knjiga o Indijancih. Zgodovina, značaj, nravi in šege Severnoameriških Indijancev. Celje: Mohorjeva družba v Celju

Bartlett S. (2016) Skrivnosti veselja v 100 simbolih. Ljubljana: Mladinska knjiga

Brown, D. (1979). Pokopljite moje srce pri Ranjenem Kolenu. Ljubljana: Mladinska knjiga

Burgar F. in Burgar M. K. (1990). Kako naj vam prodamo modrino neba. Besede indijanskih poglavarjev. Ljubljana: Franc Burgar

Ceram C. W. (1973) Prvi Američani. Ljubljana: Cankarjeva založba

Eastman C., A. (2018). Duša Indijanca. Ljubljana: Nova Akropola

Ferdinand A. in Dockstader F. J. (1968) Stara Amerika. Ljubljana: Državna založba Slovenije

Ferfila B. (2013). Indijanci Severne Amerike – nekoč in danes. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede

Ljudstva sveta. Peta knjiga: Severna Amerika. Atlantski otoki s Karibi. Arktika. (1980). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Okič F. (1996). Kraljestvo Velike kače. O kulturi avtohtonov predkolumbovske Amerike od Aljaske do Ognjene zemlje. Ljubljana: Samozaložba

Schultz J. W. (2018) V velikem apaškem gozdu. Zgodba Osamljenega skavta. Izola: Grlica

Steuben F. (1970). Saga o Misisipiju. Ljubljana: Mladinska knjiga

Twist C. (1996). Lewis in Clark. Raziskovanje Severne Amerike. Ljubljana: Slovenska knjiga.

Welskopf – Henrich L. (1976a). Sinovi Velike medvedke. Domov k Dakotčanom (4. knjiga). Ljubljana: Mladinska knjiga

Welskopf – Henrich L. (1976b). Sinovi Velike medvedke. Čez Missouri (6. knjiga). Ljubljana: Mladinska knjiga

7.2 Seznam spletnih virov

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ameri%C5%A1ki_staroselci Pridobljeno dne 1.12.2019.

<https://de.wikipedia.org/wiki/Orenda> Pridobljeno dne 14.12.2019.

<https://www.pinterest.com/pin/223913412696769869/> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<https://pixels.com/featured/1-the-buffalo-hunt-george-catlin.html> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<https://www.pinterest.com/pin/296111744223010116/> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Tomahawk> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<http://www.ancientpages.com/2016/05/20/native-american-sun-dance-important-ceremony-of-the-plains-indians-of-north-america/> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<https://www.amc.com/shows/hell-on-wheels/talk/2012/01/cheyenne-burial> Pridobljeno dne 21.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Sioux> Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Sioux_Nation Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Sede%C4%8Di_bik Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Nori_konj Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Red_Cloud Pridobljeno dne 22.12.2019.

<https://www.npca.org/parks/pipestone-national-monument> Pridobljeno dne 22.12.2019.

<http://classes.dma.ucla.edu/Fall13/173/?p=1784> Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Sede%C4%8Di_bik#/media/Slika:Sitting_Bull.jpg Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Crazy_Horse#/media/File:Crazy_Horse_sketch.jpg Pridobljeno dne 22.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Red_Cloud#/media/File:Red_Cloud3.jpg Pridobljeno dne 22.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Navajo> Pridobljeno dne 24.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pueblos> Pridobljeno dne 24.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Apache> Pridobljeno dne 25.12.2019.

https://www.youtube.com/watch?v=r1Cx_9YDQEc Pridobljeno dne 25.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hopi_mythology#Major_deities Pridobljeno dne 25.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Ancestral_Pueblos Pridobljeno dne 25.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hopi_mythology#Major_deities Pridobljeno dne 25.12.2019.

<https://www.britannica.com/topic/Southeast-Indian/Settlement-patterns-and-housing> Pridobljeno dne 25.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Five_Civilized_Tribes Pridobljeno dne 27.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Seminole> Pridobljeno dne 27.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Seminole_Wars Pridobljeno dne 27.12.2019.

<https://www.semtribe.com/STOF/culture/chickee> Pridobljeno dne 27.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Green_Corn_Ceremony Pridobljeno dne 27.12.2019.

<https://www.youtube.com/watch?v=3cu7e6vZeEc> Pridobljeno dne 27.12.2019.

https://www.youtube.com/watch?v=h_M4PjXxs_o Pridobljeno dne 27.12.2019.

<http://www.indigenouspeople.net/milkyway.htm> Pridobljeno dne 28.12.2019.

<https://bahaiteachings.org/breathmaker-seminole-sacred-tradition> Pridobljeno dne 28.12.2019.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Iroquois> Pridobljeno dne 29.12.2019.

<http://www.native-languages.org/morelegends/sky-woman.htm> Pridobljeno dne 29.12.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Chumash_people Pridobljeno dne 1.1.2020.

<https://www.britannica.com/topic/California-Indian> Pridobljeno dne 1.1.2020.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Kuksu_\(religion\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Kuksu_(religion)) Pridobljeno dne 1.1.2020.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pomo> Pridobljeno dne 1.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Pomo_religion Pridobljeno dne 1.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Indigenous_peoples_of_the_Pacific_Northwest_Coast Pridobljeno dne 2.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Northwest_Coast_art Pridobljeno dne 2.1.2020.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Sisiutl> Pridobljeno dne 2.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Haida_people Pridobljeno dne 3.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Haida_mythology Pridobljeno dne 3.1.2020.

<https://www.britannica.com/topic/American-Subarctic-people> Pridobljeno dne 4.1.2020.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Cree> Pridobljeno dne 4.1.2020.

<http://www.native-languages.org/cree-legends.htm> Pridobljeno dne 4.1.2020.

<http://www.indigenouspeople.net/whitewolf.htm> Pridobljeno dne 4.1.2020.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Shoshone> Pridobljeno dne 7.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Ute_people Pridobljeno dne 7.1.2020.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Paiute> Pridobljeno dne 8.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Nez_Perce_people Pridobljeno dne 9.1.2020.

<https://www.nationalgeographic.org/thisday/aug29/first-indian-reservation/> Pridobljeno dne 13.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Trail_of_Tears Pridobljeno dne 13.1.2020.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ghost_Dance Pridobljeno dne 13.1.2020.

https://en.wikipedia.org/wiki/Native_Americans_in_the_United_States Pridobljeno dne 14.1.2020.

8. PRILOGA: UČNI LIST

Severnoameriški Indijanci – divjaki, modreci ali pustna maska?

Prosim te, da odgovoriš na nekaj vprašanj, ki preverjajo tvoje znanje in mnenje o Severnoameriških Indijancih.

Napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.

1. _____

2. _____

3. _____

Ali so bili Indijanci eno samo ljudstvo/pleme? DA NE

Prosim, pojasni svoj odgovor:

Ali poznaš kakšno indijansko pleme? DA NE

Če da, ga navedi. _____

Obkroži odgovor, ki se ti zdi najbolj pravilen.

- e) Vsi Indijanci so bili mili ljudje, ki niso drug drugemu storili nič žalega.
- f) Vsi Indijanci so bili nasilni. Ves čas so se pretepali, mučili, posiljevali ženske in nekateri so bili kanibali (ljudožerci).
- g) Nekateri Indijanci so bili sicer nekoliko kruti in bojoviti, a ne vsi. Spoštovali so naravo in so bili načeloma velikodušni in prijazni.
- h) Indijanci so se med seboj imeli radi, a so bili neumni in zato niso nikoli dosegli višje civilizacije.

Kaj se je zgodilo s Severnoameriški Indijanci ob stiku z belci?

Ponovno napiši tri stvari, na katere se spomniš ob besedi Indijanec.

1. _____

2. _____

3. _____

Navedi tri stvari, ki si jih iz moje predstavitve najbolj zapomnil.

1. _____

2. _____

3. _____

Kaj se je zgodilo s Severnoameriškimi Indijanci ob stiku z belci? Če misliš enako kot prej, odgovora ne zapiši.

Ali poznaš še za kakšno zatirano skupino prebivalcev s strani belcev? Če da, jo navedi!

Hvala za sodelovanje!

